

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

TÜRKİYE’DE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KONUSUNDA KAMU BİLİNCİNİN ARTIRILMASI VE PAYDAŞ KAPASİTENİN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ

Sözleşme No: TR2013/0327.05.01-05/001

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ULUSAL İLETİŞİM STRATEJİSİ VE PLANI

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

“Bu yayın Avrupa Birliğinin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla WEglobal Danışmanlık A.ř.’nin liderliğindeki konsorsiyumun sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir”

WEglobal

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ:

A. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYLE MÜCADELENİN TARİHSEL, BİLİMSEL, İLETİŞİMSEL VE KURUMSAL ARKA PLANI

A.1. İklim Değişikliği ile Mücadeleye Küresel Bakış

A.1.1. İklim Değişikliği ve Azaltım Mücadelesi

A.1.2. İklim Değişikliği ve Uyum Mücadelesi

A.2. İklim Değişikliğinin Türkiye'ye Etkileri ve Mücadele Politikaları

A.3. İklim Değişikliğiyle İlgili İletişim Stratejilerine Uluslararası Kuruluşların Yaklaşımları

A.3.1. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (BMİDÇS) İklim Değişikliği İletişimine Yaklaşımı

A.3.2. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) İklim Değişikliği İletişimine Yaklaşımı

A.4. Türkiye'de İklim Değişikliği ile Mücadelede Algı ve Farkındalık

A.4.1. Türkiye'de İklim Değişikliği Algısı üzerine Temel Kamuoyu Araştırmaları

A.4.1.1. Türkiye'de İklim Değişikliği Algısı ve Enerji Tercihleri Araştırması (2018)

A.4.1.2. Türkiye'de İklim Değişikliği Algısı (2019)

A.4.1.3. Sabancı Üniversitesi IPM Araştırması: "Çiftçiler İklim Değişikliğine Nasıl Uyum Sağlıyor?" (2018)

A.4.2. İklimİN Algı Araştırması (2018)

A.4.3. İklimİN Eğitim İhtiyaç Anketi'nde İletişim (2017-2018)

A.4.4. İklim Değişikliği İletişimine Yönelik İklimİN Odak Küme ve Arama Toplantıları (2019)

B. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ULUSAL İLETİŞİM STRATEJİSİ VE PLANI

B.1. Ulusal Stratejiye Yönelik Genel Yaklaşım Stratejileri

"Yatay, Katılımcı ve İşbirliğine Dayalı, Umut Verici Kampanyalar"

B.1.1. İklim Değişikliği Ulusal Stratejisi Genel Hat ve Yaklaşım Stratejisi

B.1.2. İklim Değişikliği Ulusal Stratejisi Yerel Hat ve Yaklaşım Stratejisi

B.1.2.1. Yerellere Özel Yaklaşımlar

B.1.2.2. Yaşa ve Cinsiyete Özel Yaklaşımlar

B.1.2.3. Kurumlara Özel Yaklaşımlar

B.1.2.4. Ürünler ve Özel Yaklaşımlar

B.2. İklim Değişikliği Mücadelesinin Temel Mesajları

B.2.1. Korku Dili Yerine Pozitif Mesajlar: "Umut Var!"

B.2.2. Genel ve Yerel Mesajlar Bir Arada: "Küyerel Olabilmek!"

B.2.3. Çıkış Yolu Olan Mesajlar: "Yapacaklarımız Var"

B.2.4. Her Dünya Görüşünden İnsana Hitap Eden Mesajlar: "Birlikte Başarabiliriz"

B.3. İklim Değişikliği Ulusal İletişim Stratejisi Kampanya Araç ve Metotları

B.3.1. Koordinasyon için İnternet Portalı: "İklim Değişikliğine Karşı Türkiye Seferberliği!"

B.3.2. Kamu Spotları

B.3.3. Bölgesel Toplantı ve Kampanyalar

B.3.4. Yerel Basın

B.4. İklim Değişikliği Stratejisinde Öncelikli Birey-Gruplar, Hedef Kurumlar ve Yapılar

B.4.1. İklim Değişikliği Stratejisinde Öncelikli Birey-Gruplar

B.4.1.1. Çocuklar ve Gençler

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

B.4.1.2. Ebeveynler

B.4.1.3. Çiftçiler

B.4.1.4. KOBİ'ler ve Anadolu Kaplanları

B.4.2. İklim Değişikliği İletişim Eylem Planında Kamu Kurum ve Kuruluşları

B.4.2.1. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı: "Yarınınıza ve İkliminize sahip Çıkın!"

B.4.2.2. T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı: "Sağlıklı Bir İklim, Sağlıklı Bir Gençlik ve Gelecek"

B.4.2.3. T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı: "Kadınların ve Çalışanların Gücüyle İklim Mücadelesi"

B.4.2.4. T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı: "Düşük Emisyonlu Enerjiye Doğru!"

B.4.2.5. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı: "İklim Değişikliği ile Topyekûn Mücadele"

B.4.2.6. T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı: "İklim Değişikliğine Karşı Döngüsel Ekonomi"

B.4.2.7. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı: "Su ve Ormanlar, İklimin Koruyucusudur"

KISALTMALAR

KAYNAKÇA

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

GİRİŞ

İnsanlığın yeryüzünde belki bugüne kadar karşılaştığı en büyük meydan okuma olan İklim Değişikliği, bir meteor gibi dışsal bir nedenle değil, insanoğlu ve kızının kendi elleriyle yarattığı küresel bir sorun. Sanayi Devrimi'nden bu yana fosil yakıtların yakılması nedeniyle açığa çıkan karbondioksit, atmosferdeki seragazi konsantrasyonunu artırdı ve iklim geri dönüşmesi çok zor bir biçimde değişmeye başladı. Ve ne yazık ki iklim değişikliği, bilimsel olarak çok gelişkin verilerle ortaya konmasına karşın, -aynı tahrip edilen doğa gibi- kendi kendinin iletişimini yapamıyor. Dolayısıyla iklim değişikliğinin iletişimi, kamusal ve toplumsal bir görev ve sorunun devasa büyüklüğü ve karmaşıklığına benzer biçimde, oldukça tartışmalı ve zor bir alan olarak kabul edilmeli. Bilimsel verilerin, sayıların, gözle görülmez değişikliklerin, kısa, orta ve uzun vadeye yayılan farklı etkilerin "İklim Değişikliği" başlığı altında iletişimi, farklı disiplinleri bir araya getirmenin yanı sıra, çok farklı grup ve yapılarla aynı anda konuşmanın sorunlarıyla karşı karşıya.

Elinizde çalışma yani İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ULUSAL İLETİŞİM STRATEJİSİ VE PLANI, "İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi"nin, kısaca İklimİN Projesinin İletişim Bileşeni'nin çıktılarından biri ve Türkiye'nin iklim değişikliğinin iletişimi alanda geliştirdiği ilk ulusal belgedir. İletişim Stratejisi ve Plan Belgesi, bugüne kadar yapılan birçok bilimsel çalışma ve araştırmanın sonuçları ve İklimİN Projesi çıktılarından (anketler, algı analizleri, Ulusal Konferans vb.) ışığında hazırlanmıştır ve ana amacı, önümüzdeki dönemde, iklim değişikliğine ve etkilerine karşı, ülke çapında farkındalığı geliştirmek, ilgili kamu, sivil toplum ve özel sektör kurumlarının kapasitesini güçlendirmek ve iletişim çalışmaları arasında eşgüdümü sağlamak olarak özetlenebilir. Belgede bu konuda yapılacak ulusal iletişim çalışmalarının temel yaklaşımları, metotları ve paydaşlar (hedef kitle ve kurumlar) aktarılmaya çalışılacaktır.

İletişim Stratejisinin Amaç ve Gerekçesi

İklim değişikliği ile mücadelede toplumların tüm kesimlerinin aktif olarak yer alması, **Paris Anlaşması** (2016) ve **Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları**'nın (SKA, 2015) ilanının ardından bir zorunluluk olarak kabul edilmeye başlandı. 17 Amaç'tan oluşan SKA'nın 13. Maddesi doğrudan "İklim Eylemi" başlığını taşıyor. Aslında diğer tüm hedeflerin de doğrudan bağlantılı olduğu İklim Eylemi Amacı'nın dört hedefinden biri ise, "İklim değişikliğinin önlenmesi ve etkilerinin azaltılması ile iklim değişikliğine uyum ve erken uyarı konularında eğitim, farkındalık bireysel ve kurumsal kapasite geliştirmek"tir.

Gerçekten de, iklim değişikliğiyle mücadele, tek bir ülkenin, devletin, kurumun veya sektörün tek başına asla baş edemeyeceği büyüklük ve yaygınlıkta bir sorundur. Dolayısıyla mücadele, toplumun tüm kesimleriyle çok katmanlı bir işbirliğini gerektirmektedir. İletişime olan ihtiyaç tam da burada ortaya çıkmaktadır. Bu mücadeleye ancak tüm yurttaşların ve kurumların topyekûn bir zihniyet dönüşümünü hedefleyen sistemli bir iletişim stratejisi ile destek olunabilir.

Bu bilgilerin ışığında İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ULUSAL İLETİŞİM STRATEJİSİ VE PLANI'nın, hem yurttaşlara hem de kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik genel bir çerçeve sunması bir zorunluluk halini almıştır. Belge, bu genel çerçeve doğrultusunda ve bilimsel veriler, araştırmalar ışığında, Türkiye özelinde, **Genel Yaklaşım, Mesajlar, Araçlar ve Hedef Kitle-Kurumları** ele almaktadır.

İletişim Stratejisinin temel amacı; ülke çapında iklim değişikliği hakkında toplum farkındalığını, hedef kitlelerinin algı durumu doğrultusunda herkesin anlayabileceği basit bir dil kullanarak bu yönde bilinç arttırmak ve geniş bir çevreye (nihai yararlanıcılara) iklim değişikliği ile mücadelenin günlük hayatın bir parçası olduğu mesajını iletmektir. Nitekim iklim biliminin tüm unsurlarının (politika, adalet, doğa koruma, eşitlik gibi) kamuoyu için anlaşılır olması gerekliliği konusu Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından da son dönemlerde

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

gündeme alınmıştır. Bu çerçevede, IPCC iklim biliminin bulgularını düzenli aralıklarla değerlendiren ve bunları özet raporlar halinde yayımlayan IPCC, iklim değişikliğinin durumunu herkesin anlayacağı basit bir dil kullanarak yani daha iyi iletişim araçları ile anlatmanın önemini, sosyal bilimlerin ve çevre psikolojisinin dikkate alınmasını ve iklim değişikliği araştırmalarının bu açıdan yeniden düşünmenin gerekliliğini Ocak 2018'de yayınladığı "Principles for Effective Communication and Public Engagement on Climate Change A Handbook for IPCC Authors, Oxford: Climate Outreach" başlıklı raporu ile vurgulamıştır.

İklim değişikliği ile ilgili mesajlar, içeriği bakımından toplumun bütününe ilgilendiren konulara yöneliktir. Bu nedenle de bu alandaki bilinçlendirme ve bilgilendirme faaliyetleri, azami fayda ve yaratacağı etkinin gücü açısından toplumun genelini hedeflemelidir. İklim değişikliğinin küresel bir sorun olması, yol gösterici çalışmaların ağırlığını uluslararası düzeyde ele alınmasını gerekli kılmakla birlikte, mücadelenin ulusal ve yerel düzeylerde ve çok çeşitli toplum kesimleriyle birlikte yapılması esastır. Kamu düzeneğinin kurumsal kesimleri, karar veren üst düzey yetkililer, bilim insanları, ticari sektör, iş camiası, sivil toplum oluşumları, meslek kuruluşları, gazeteciler, hukukçular, sendikacılar, doktorlar, sanatçılar, yoksullar, aileler, kadınlar, gençler, öğrenciler, öğretmenler, tüketiciler gibi toplumun hemen her kesimi iklim değişikliğinden doğrudan ya da dolaylı etkilenmekte ve/veya faaliyetleriyle iklim değişikliğine neden olmaktadır. İletişim Stratejisinde hedef kitlelere bu bakış açısıyla yaklaşmak amaçlanmıştır.

Bununla birlikte, bazı özel kesim, grup ve alanları iklim değişikliği iletişimi konusunda öncelikli alan haline getirmek, daha hızlı ve etkili yol alınmasını sağlayabilir. Çalışma kapsamında, hangi kesim, grup ve kurumların bu konuda öncelikli olduğu analiz edilmeye ve aktarılmaya çalışılmıştır. Bu özel kesim ve gruplara yönelik özel iletişim mesaj ve kampanyalarla yaklaşmak, iletişimin güçlenmesini, hızlanmasını ve sürekliliğini sağlamak açısından önemlidir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

A. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYLE MÜCADELENİN TARİHSEL, BİLİMSEL, İLETİŞİMSEL VE KURUMSAL ARKA PLANI

A.1. İklim Değişikliği ile Mücadeleye Küresel Bakış

Dünya tarihinde sanayileşme öncesi biyokütle ile sınırlı olan enerji tüketimi 19. yüzyıldan itibaren, sanayi devriminden sonra fosil yakıtların (başta kömür olmak üzere, petrol ve doğal gazın) devreye girmesi ile hızla artmıştır. Sanayi, kentleşme ve tarım faaliyetlerinde, fosil yakıtların aşırı miktarda kullanılması ve ormansızlaşmanın giderek artması ve yanlış tüketim alışkanlıkları atmosferde sera gazları (başta karbondioksit/CO₂ emisyonları olmak üzere diğer sera gazları) birikimi çoğalmış, bu gazların potansiyel etkilerinden biri olarak yerkürenin ortalama ısısı artmış ve bunun sonucunda iklim değişmiştir. Bu nedenle iklim değişikliği insan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan sera gazlarının atmosferde birikmesi ve atmosferin yapısının bozulması sonucunda, iklimlerin normal seyrinin devam etmemesi ve normal olmayan iklimsel olayların meydana gelmesi durumudur. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi'nde (BMİDÇS), insan etkinliği de göz önünde bulundurularak, iklim değişikliği "karşılaştırılabilir bir zaman periyodunda gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak küresel atmosferin birleşimini bozan insan etkinlikleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik" olarak tanımlanır.

Geçmişte, sanayi devrimine kadar insan faktörü küresel ısınma ve iklim değişikliğine pek fazla etki etmezken, bugün bu etkiler gün geçtikçe artarak, küresel bir kriz halini almaktadır. İklim değişikliğinin yarattığı sonuçlar itibariyle ekonomiden sanayiye, tarımdan gıda güvenliğine, su kıtlığından doğal afetlere kadar pek çok alan ciddi şekilde etkilenmektedir. Bugün, etkilerini giderek artan ölçüde ve birçok alanda hissettiğimiz iklim değişikliğinin, küresel gündemin en önemli sorunlarından biri haline geldiği bir dönemde yaşıyoruz.

Bilim insanlarının 19. yüzyılın sonlarından itibaren dikkat çektiği ama asıl olarak son 20-30 yılda bilimsel araştırmalarla büyük bir kesinlikle ortaya koyduğu ve çözüm üretmeye çalıştığı küresel iklim değişikliğinde, gelecek için çizilen bu karamsar tablo devletleri, ortak hareket ederek küresel iklim sisteminin korunmasına yönelik uluslararası tedbirler almaya yöneltiyor. Bugün bilimsel verilerin ışığında iklim değişikliğinin tehlikelerini önlemek adına uluslararası alandaki çalışmalar ve müzakereler, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin katılımıyla yoğun olarak sürdürülüyor. Birleşmiş Milletler, her yıl gerçekleştirdiği Taraflar Konferansları (COP, Conference of Parties) ve çeşitli uluslararası anlaşmalarla (Paris Anlaşması, BMİDÇS ve vb.) konuyu uluslararası gündemde tutmaya ve çözümler geliştirmeye çalışmaktadır. Söz konusu uluslararası anlaşmalar sayesinde devletler arasında bir işbirliği ortamı sağlanmış, iklim değişikliği ile mücadelede devlet yönetimleri farklı seviyelerde sorumluluklar almış ve uygulamalara başlamışlardır. Ancak iklim değişikliği ile mücadelenin sadece devlet yönetimlerinin uluslararası müzakereleriyle başarılabilecek kadar basit bir yapıya sahip olmadığı göz önüne alındığında, sivil toplum, iş dünyası, bilim camiası ve yerel yönetimler gibi farklı paydaşların yaklaşımlarının da yeri ve önemi görülmeye başlanmıştır.

İklim değişikliği sonucu artması beklenen sıcaklıkların doğal süreçleri, ekosistemleri ve doğal hayatı etkileyerek, dünya üzerindeki yaşamı olumsuz yönde değiştirmesi artık kaçınılmazdır. Artan sıcaklıkların; bazı bölgelerde yağışların fazlalaşmasına, sellerin sıklaşmasına, ya da diğer bölgelerde yağışların azalmasına veya yağış takviminin değişmesine sebep olacağı tahmin ediliyor. Her iki durumda da tarımsal alanlarda ve ürünlerde değişiklik

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

yaşanacak, su sorunu büyüyecek, ticari dengeler değişecek ve bu durum tüm dünya ekonomisini etkileyecektir. Fırtına ve kasırga gibi artan ekstrem hava olaylarının, içme suyu sorunu, zarar görmüş ekosistem ve deniz suyu seviyesi artışları beraberinde göçü hızlandırarak doğal kaynakların paylaşımı konusunu tekrar gündeme getirebilir. Aşırı hava olaylarından bir çok şehir altyapısının çöktüğü çok sayıda örneği şimdiden yaşıyoruz. Buradan bakıldığında, iklim değişikliği günümüzde sadece bir çevre sorunu olarak algılanmamalıdır. Bu konu aynı zamanda politik, ekonomik, ticari sosyal, yaşamsal, sosyolojik, kültürel etkileriyle tüm birey ve toplulukları yakından ilgilendiren toplumsal bir sorun olarak karşımızdadır.

A.1.1. İklim Değişikliği ve Azaltım Mücadelesi

İklim değişikliğine yönelik çözüm önerileri, en başta ekonomilerin ve toplumsal kalkınma modellerinin yeniden şekillenmesi gerektiğine işaret ediyor. Bahse konu yeni kalkınma modelini hayata geçirebilmek için öncelikle yeni kavramlara ve tartışmalara tüm toplumun dahil olmasına ihtiyaç bulyunuyor. İklim değişikliği ile mücadelede ortaya çıkan temel kavramlardan biri, yaşamın ve ekonominin karbona olan bağımlılığının azaltılması olarak ifade edilen "karbonsuzlaştırma"dır. Devletlerin, ekonomik kalkınma ile karbona dayalı enerji üretimi arasındaki bağı zayıflatması kaçınılmazdır. Bir başka deyişle ekonomik büyüme ve kalkınmayı fosil yakıtlar olmaksızın gerçekleştirmenin yollarını bulmak zorundayız. Burada önemli olan husus, sadece birkaç devletin değil, tüm devletlerin *düşük* ya da *karbonsuz* büyüme modelini benimsemeleridir. Zira sorunun kaynağı nerede olursa olsun, etkisi tüm gezegene yayılmaktadır ve iklim krizi ile ancak küresel tedbirlerle baş edebiliriz.

Küresel iklim değişikliğine karşı uluslararası camia üç uluslararası anlaşma etrafında toplanmıştır. Bunlardan ilki **Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesidir (BMİDÇS)**. Çerçeve Sözleşme 1994 yılında yürürlüğe girmiştir. Sözleşme iklim değişikliği ile mücadelede küresel işbirliğinin genel çerçevesini çizmiştir. Sözleşmenin uygulama aracı olarak 2005 yılında yürürlüğe giren Kyoto Protokolü ile özellikle gelişmiş ülkelere sera gazı emisyon azaltım yükümlülükleri konulmuş, tarihsel sorumlulukları az olan gelişmekte olan ülkelere bu yönde bir bağlayıcılık getirilmemiştir.

İklim değişikliğiyle mücadeleye dönük uluslararası işbirliği rejiminin üçüncü aşaması olan ve Kasım 2016'da yürürlüğe girmiş olan **Paris Anlaşması**, siyasal, ekonomik ve toplumsal açılardan güçlü bir ivme yaratarak küresel politikalara yeni bir yön kazandırmıştır. Paris Anlaşması küresel sıcaklık artışının sanayi devrimi öncesi döneme göre 2 derecenin oldukça altında tutulmasını ve iklim değişikliğinin etki ve risklerini önemli ölçüde düşürebileceğini dikkate alarak sıcaklık artışının 1.5 derecede sınırlandırılması yönünde çaba harcanmasını amaçlamaktadır. Anlaşma böylece sera gazları emisyonlarının azaltılmasına dair niceliksel bir hedef koyarak, iklim değişikliği ile mücadeleye daha belirgin bir yön vermiştir. Anlaşma; iklim adalet, insan hakları, eşitlik, adil geçiş gibi toplumsal konuları ele alan bir anlayışla iklim değişikliği ile mücadelenin sosyal kalkınma boyutunu öne çıkarmış olması bakımından da yenilikçidir.

İklim değişikliğine karşı mücadelede küresel ölçekte atılan diğer önemli adım ve köşetaşları olarak; 2015 yılında ilan edilen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, 2019 yılında Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) yayınladığı üç önemli çalışmayı, "**1,5 Derece Özel Raporu**", "**Arazi Raporu**" ve "**Değişen İklimde Okyanuslar ve Kriyosfer Raporu**"nu sıralayabiliriz. Bunun dışında sivil toplumdan gelen ses ve kampanyalar da, iklim krizinin gündemde daha güçlü yer almasına umulmadık oranda katkı verdi. İsveçli genç Greta Thunberg'in liderliğinde başlatılan ve dünya kamuoyunu sarsan küresel iklim eylemi yürüyüşleri ve grevleri, iklim krizinin hem uluslararası gündeme girmesini hem de bir çok kuruluşun konuya olan ilgisini artırdı. Uluslararası politika alanında ABD'de ve Avrupa Birliği'nde geniş yankı uyandıran Yeşil Yeni Düzen (Green New Deal) tartışması da Batı ülkelerinde ciddi bir etki uyandırmış durumda. Bu tartışmanın bir uzantısı olarak Avrupa Komisyonu, kıtayı 2050

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

yılında tamamen karbonsuzlaştırmayı hedefleyen Avrupa Yeşil Düzen Belgesi'ni yayınladı ve Mart 2020'de bu taahhüdün temeli olarak İklim Yasası'nı AB Parlamentosu'ndan geçirdi. Avrupa Birliği haricinde de bugün birçok ülkede, düşük karbon ekonomisi modelleri geliştirmeye, sera gazlarına olan bağımlılığı azaltmaya, ekonomi ve toplumlarını iklime karşı dirençli kılmaya yönelik bir dönüşüm başlamış durumda.

A.1.2. İklim Değişikliği ve Uyum Mücadelesi

İklim değişikliği ile mücadelede dikkate alınması önemli bir başka husus; bugün dünyadaki sera gazları emisyonlarına neden olan tüm faaliyetler bir anda durdurulsa bile, atmosferdeki mevcut sera gazlarının etkisiyle iklim değişikliğinin etkilerinin artmaya devam edeceği gerçeğidir. Bu tespit, geleceğe dair yapılan sera gazları emisyon azaltım (mitigation) senaryolarına göre çeşitli modeller kullanılarak, projeksiyonlarla bilim camiasında netleşmiş bulunuyor. Bu durum etkilere uyum/adaptasyon (adaptation) sağlamanın önemini göz önüne seriyor.

Gerçekten de iklim değişikliği ile mücadele çalışmalarında, etkilere uyum sağlamanın gerekliliği tüm dünyada günden güne önemi artıyor. İklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlama politikaları Paris Anlaşmasıyla birlikte emisyon azaltım politikalarına eşdeğer bir değer kazandığı söylenebilir. Dolayısıyla 2016'dan itibaren uygulanmaya başlanan yeni küresel iklim rejiminde, devletlerin sera gazları emisyon azaltım hedeflerinin yanı sıra ulusal ve yerel ölçeklerde uygulamaları gereken uyum politikalarının yeri oldukça belirginleşmiş durumda.

Sonuç olarak, hem iklim değişikliğine karşı mücadelenin hem de etkilerine uyum sağlayabilmenin başarısı, en çok da bu etkilerin zamanında farkına varılmasına bağlıdır. Bu nedenle iklim krizi ile mücadelede önemli bir diğer kavram "farkındalık"tır. İklim değişikliğinin etkilerine karşı, güçlü önlemler alabilmek ya da bu etkilerden verimli biçimde faydalanabilmek için aşılması gereken önemli eşiklerinden biri, toplumların bu etkilere uyum sağlamak için gerekli olan sosyal, çevresel ve ekonomik konuların farkında olması ve bu yönde bilinçlenmeleridir. Böylelikle toplumlar, belirsizliklere karşı kendilerini koruyacak önlemleri hayata geçirecek planları yapabilir ya da mevcut stratejileri, politikaları ve planları yenileyerek geliştirebilir. İkinci önemli adım da, farkına varan bireylerin ve kurumların, iklim değişikliği mücadelesini nasıl ve hangi araçlarla verebileceklerini görmesi ve anlamasıdır. Bu da farkındalığı eyleme, etkinliğe dönüştürme becerisidir ki, bu da karşılıklı öğrenme ve deneyim aktarımına ihtiyaç duyar.

Bu temel çıkış noktalarından bakıldığında, iklim değişikliği ile mücadelede toplum kesimlerine cevap veren kapsamlı ulusal ve bölgesel iletişim stratejilerine olan ihtiyaç açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde de yavaş yavaş eylem ve strateji belgelerinin yanısıra ülkelerin toplumsal ve kültürel yapıları ile kurumsal kapasitelerine özel olarak hazırlanmış ulusal iletişim belgeleri hazırlanmaya başlamış durumda.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

A.2. İklim Değişikliğinin Türkiye'ye Etkileri ve Mücadele Politikaları

Günümüzde iklim değişikliği ile mücadele edebilmek amacıyla *düşük karbonlu* ve hatta *giderek sıfır karbonlu* bir ekonomik modele ve yaşam tarzına geçilmesi gerektiği ve kalkınmanın ancak bu modelle devam etmesi halinde sürdürülebilir olacağı kabul görmüş durumda. Pek çok ülke bu yönde stratejilerini oluşturarak hedefler koyuyor ve harekete geçiyor. Türkiye'nin de bu gelişmelerin dışında kalması beklenemez. Nitekim küresel iklim değişikliğinin sonuçları artan bir şekilde Türkiye'de de yaşanmaya başlamış durumda. Başta **IPCC/AR5 Raporu** olmak üzere bir dizi bilimsel ve güncel çalışma Türkiye'nin yakın gelecekte daha sıcak, daha kurak ve yağışlar açısından daha belirsiz bir iklim yapısına sahip olacağını ortaya koyuyor. IPCC'nin Türkiye senaryosunda ülkede yıllık ortalama sıcaklığın gelecek yıllarda 2,5°C-4°C artacağı, Ege ve Doğu Anadolu Bölgeleri'nde bu artışın 4°C'yi bulacağı tahmin ediliyor; bu senaryoda ülkenin güneyinin ciddi kuraklık tehdidiyle karşı karşıya kalacağı, kuzey bölgelerde ise sel riskinin artacağı öngörülmüyor.

Bu bilimsel tahminler, Türkiye'nin doğal kaynaklarının zayıflaması, orman yangınları, kuraklık ve çölleşme, bunlara bağlı ekolojik bozulmalar gibi iklim değişikliğinin olumsuz yönlerinden etkileneceğinin açık bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Türkiye, bu anlamda iklim değişikliğinin yakın gelecekteki potansiyel etkileri açısından risk grubu ülkeler arasındadır. IPCC/AR5 Raporunun yazarlarından olan Prof. Dr. John Morton'un iklim değişikliğinin Türkiye'deki olası olumsuz etkilerine dair yorumu şöyledir: *"Tahminler, 2035'e gelince Türkiye'de sıcaklığın 1 ila 2 derece kadar artacağını gösteriyor. 2065'te ise bunun 3-4 hatta bazı tahminlere göre 5 ila 9 dereceye kadar artacağı belirtiliyor. 21.yüzyıl sonlarına doğru sıcak hava dalgalarında büyük artışlar olacak. Yaz yağmurlarında artış bekleniyor. Kuraklık ve kurulukta da orta düzeyde artış olacak."*

Nitekim coğrafi konumu itibarıyla iklim değişikliğinden en çok etkilenecek ülkeler arasında yer alan Türkiye'de artık beklenmedik biçimde mevsimlerde anlık/ani aşırı yağışlar, aşırı soğuklar ve olağan dışı yağmurlar, seller ve kuraklıklar yaşanıyor. Bu yağışların anlık ve şiddetli olması can, mal ve toprak kayıplarına neden oluyor. Subtropikal kuşakta ve Akdeniz iklimi olarak adlandırılan büyük bir iklim bölgesinde bulunan ülkemizin küresel sıcaklık artışlarıyla gelen iklim değişikliği tehditlerinden kaçması mümkün görünmüyor.

Türkiye'nin iklim değişikliği konusundaki kapsamlı ilk resmi strateji belgesi, 2010-2020 yıllarını kapsayan **"Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi/İDES"** dir. Daha sonra **"İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı/İDEP (2011-2020)"** hazırlanmıştır. Söz konusu her iki planda da sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik hedeflerin yanısıra iklim değişikliğinin etkilerine uyum hedefleri de yer almıştır. Aynı süreçte Türkiye'de doğrudan iklim değişikliğinin etkilerini konu alan **"Türkiye'nin İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı (2011-2023)"** yayınlanmıştır (Kasım 2011). Bu Planda öncelikli olarak beş temel etkilenebilirlik alanına odaklanılmış ve bu yönde hedefler belirlenmiştir: i) Su Kaynakları Yönetimi, ii) Tarım ve Gıda Güvenliği, iii) Ekosistem Hizmetleri, Biyolojik Çeşitlilik ve Ormancılık, iv) Doğal Afet Risk Yönetimi ve v) İnsan Sağlığı (*Türkiye'nin İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı, sayfa 15-16*).

Küresel iklim değişikliğinin geleceğin değil, bugünün sorunu olduğunun ortaya konulması bir yana, aşırı hava olaylarının sıklığı ve şiddetindeki artışlar ülkelerin makro-ekonomik verilerine de yansımaktadır. Örneğin Türkiye'de Maliye Bakanlığının '2014 Yılı 4. Enflasyon Raporu'nda iklim koşulları nedeni ile enflasyonun yükseldiği belirtilirken, gıda ve yemek hizmetleri dahil TÜFE'nin (Tüketici Fiyatları Endeksi) gıda hariç TÜFE'den daha fazla olduğu ortaya konulmuştur. Bu koşullar Türkiye'de, iklim değişikliği ile mücadelede sera gazı emisyonlarının azaltılmasının yanında, iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlamanın ne ölçüde önemli olduğunu ve bu konudaki politikaların geliştirilmesi gerektirdiğini göstermektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

Türkiye, küresel iklim değişikliği ile mücadele konusunda kararlılığını, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesini 2004 ve Kyoto Protokolü'nü 2009 yılında onaylayarak ve Paris Anlaşmasını da 2016'yılında imzalayarak (Paris Anlaşması henüz TBMM onayından geçirmemekle birlikte) açıkça gösteren ülkelerden biridir. Bu çerçevede, sera gazı emisyonlarını azaltım ve iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlama çalışmaları ülke çapında sürmektedir. Ülkemizin BMİDÇS'nin Sekretaryasına vermekle sorumlu olduğu Ulusal Bildirimler, İki Yıllık Raporlar ve Yıllık Ulusal Sera Gazı Envanteri Raporları gibi bir dizi resmi belge de bu çalışmalara yön vermiştir. Söz konusu resmi dokümanlardaki azaltım ve uyum konularına dair ulusal hedefler ve eylemler doğrultusunda uygulamalar devam etmektedir.

TÜİK tarafından her yıl çıkarılan ve BMİDÇS Sekretaryasına beyan edilen ulusal sera gazları yıllık envanterleri sektörler açısından genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'de emisyon çokluğu açısından çevrim ve enerji sektörünün birinci sırada geldiği ve bunu ulaştırma sektörü ve imalat sanayi-inşaat sektörü, tarım, ormansızlaşma ve atık kaynaklı emisyonların takip ettiği görülmektedir. Enerji ve sanayi sektörlerinin sahip oldukları bu pay ve toplam artıştan fazla artmaları dikkate alındığında Türkiye'nin iklim değişikliği politikalarında en temel sorunların bu sektörlerde odaklandığı bilinmektedir.

Türkiye'nin iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine uyum sağlama ve dayanıklılığını artırmaya yönelik ulusal ve bölgesel uyum stratejilerini içeren planlama çalışmaları da devam etmektedir. Bu kapsamda bölge ve şehir ölçeğinde iklim değişikliğinin etkilerine çeşitli sektör ve alanlarda (ekosistem koruma, sağlık, tarım ve gıda, afetler, su kaynakları) uyumun sağlanması yönünde politikalar geliştirilmektedir. Bölgesel ölçekte ilk plan 2019 yılında hazırlanan **Karadeniz İklim Değişikliği Eylem Planı** olmuştur.

Son yıllarda çok sayıda yerel yönetim de iklim değişikliği eylem planlarını hazırladı veya hazırlamayı, strateji belgelerine koydu. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da, 2023 yılına kadar 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı (YİDEP) hazırlanmış olmasını hedefleri arasına almış durumda.

Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de iklim değişikliğiyle mücadele sadece kamu yönetimi ve yerel yönetimler üzerinden ilerlemiyor. Sivil toplum ve iklim değişikliğini bir risk unsuru olarak gören özel sektör kuruluşları da uzun zamandır önemli çalışmalar, kampanyalar, kapasite geliştirme çabaları içinde. Bu paydaşlar tarafından yapılan çalışmalar ve iyi uygulamalar iklim değişikliği ile ülke çapında mücadelede ortak çabalar açısından son derece önemlidir. Nitekim yakın dönemde iş dünyası, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları çeşitli sektör ve alanlarda gerçekleştirdikleri çok sayıda faaliyetlerle bu mücadelede etkinlikleri artırıyorlar. Bu çerçevede; i) iş dünyasının iklim dostu ekonomi politikalarına yön verici nitelikteki faaliyetleri; ii) üniversitelerin -henüz bilimsel araştırma potansiyelleri düşük olsa da- akademi camiasında farkındalık ve kapasite geliştirmek açısından hedef grupları tatmin edici nitelikteki projeleri; iii) sivil toplum kuruluşlarının toplumsal kalkınma ve iklim değişikliği bağını güçlendiren çalışmaları ve iv) belediyelerin kent hizmetlerine iklim değişikliği ile mücadeleyi dahil etme ve yurttaşları bilgilendirme yönündeki çabaları dikkat çekiyor.

Ancak iklim değişikliği açısından son derece kırılgan bir bölgede yer alan ülkemizin, iklim mücadelesinin başarısının, toplumun tüm kesimleriyle yaratıcı ve güçlü işbirliklerine bağlı olduğunu her fırsatta vurgulamakta fayda var. Hem emisyon azaltımı hem de iklim değişikliğine uyum alanlarında başarılı çalışmalar, yurttaşların farkındalıkları ile kurumların deneyim ve kapasitelerini geliştirmelerine bağlı. Ve Türkiye çapındaki tüm çalışmaların koordinasyon, eşgüdüm ve ortak hedefler doğrultusunda yürütmesi, bu büyük meydan okumaya verilebilecek en iyi yanıt olacaktır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

A.3. İklim Değişikliğiyle İlgili İletişim Stratejilerine Uluslararası Kuruluşların Yaklaşımları

A.3.1. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (BMİDÇS) İklim Değişikliği İletişimine Yaklaşımı

Türkiye Cumhuriyeti'nin 2004 yılında taraf olduğu Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (BMİDÇS) altıncı maddesi taraf ülkelere iklim değişikliği ile mücadelede iletişim faaliyetleri ile ilgili olarak temel bir yaklaşım sunmaktadır. Bu doğrultuda da yer alan iletişim stratejisinin uluslararası düzeyde ilk dayanak noktası olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Madde 6 şu şekildedir:

"Eğitim, Öğretim ve Toplumsal Farkındalık

- Ulusal ve uygun görüldüğü şekilde yerel ve bölgesel düzeyde ve ulusal yasa ve düzenlemelere uygun olarak, kendi kapasiteleri dahilinde aşağıdakilerin teşvik edilmesi ve kolaylaştırılması:
 - İklim değişikliği ve etkileri konusunda eğitim ve toplumsal farkındalık programlarının geliştirilmesi ve uygulanması,
 - Halkın iklim değişikliği ve etkileri hakkındaki bilgilere erişimi,
 - İklim değişikliğini ve etkilerini ele alma ve yeterli tepkiler geliştirme konusunda halkın katılımı ve
 - Bilimsel, teknik ve idari personelin eğitimi,
- Mevcut kuruluşlar kullanılarak uluslararası düzeyde ve uygun olan yerlerde işbirliği yapılması ve desteklenmesi:
 - İklim değişikliği ve etkileri üzerine eğitim ve halkın bilinçlendirilmesi materyalinin geliştirilmesi ve değişimi; ve
 - Ulusal kurumların güçlendirilmesi ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu alanda uzman yetiştirmek için personel değişimi veya tavsiyesi dahil, eğitim öğretim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması."

Çerçeve Sözleşme'nin 6. Maddesi incelenecek olunursa şu "anahtar ifadeler ve vurguların" öne çıktığı görülecektir:

- Ulusal, Bölgesel ve Yerel Yaklaşımlar
- Mevzuat Düzenlemeleri
- Kapasite Geliştirme
- Kurumların Güçlendirilmesi
- Eğitim Faaliyetleri
- Toplumsal Farkındalık
- Görünürlük Sağlama
- Bilgilendirme
- Katılıma Davet ve Katılımı Sağlama
- Kitle Oluşturma
- Eğitim ve Öğretim Programlarında Yer Alma

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

- Farklı Hedef Gruplara Yönelik Materyaller

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin 6. Maddesi açısından anahtar nitelikteki ifadeler incelendiğinde ortaya çıkan dizinin rehberlik etmesinin yanında, iklim değişikliği ile küresel taahhütlerin zaman içinde geliştiği dikkate alındığında (Kyoto Protokolü, Paris Anlaşması ve ilgili BM'nin dokümanları) farklı bileşenlerin de yer alabileceğini görmek gerekmektedir. Özellikle Paris Anlaşmasıyla (Kasım 2016) altı çizilen şekilde, devletlerin yanı sıra devlet-dışı aktörlerin de iklim değişikliği ile mücadelede sorumluluk alması yönündeki alınan kararlar iletişim stratejisinde hedef kitlelerin çeşitliliği açısından önemli bir işaret vermektedir.

A.3.2. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) İklim Değişikliği İletişimine Yaklaşımı

Birleşmiş Milletlerin iki örgütü Dünya Meteoroloji Örgütü ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı tarafından 1988 yılında insan faaliyetlerinin neden olduğu iklim değişikliğinin risklerini değerlendirmek üzere kurulan Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC), küresel ölçekte iklim değişikliği mücadele ve müzakerelerinin yürütüldüğü en önemli uluslararası yapıdır.

İklim biliminin bulgularını düzenli aralıklarla değerlendiren ve bunları özet raporlar halinde yayımlayan IPCC Ocak 2018'de yayınladığı "[Principles for Effective Communication and Public Engagement on Climate Change A Handbook for IPCC Authors, Oxford: Climate Outreach](#)" başlıklı çalışması ile iklim değişikliğinin durumunu herkesin anlayacağı basit bir dil kullanarak yani daha iyi iletişim araçları ile anlatmanın önemini, sosyal bilimlerin ve çevre psikolojisinin dikkate alınmasını ve iklim değişikliği araştırmalarının bu açıdan yeniden düşünmenin gerekliliğini ortaya koydu.

Bu çalışmada şu altı ana nokta vurgulanıyor.

1. **Güven veren bir iletişimci olun:** Bilim insanlarının genel olarak güvenilir bir iletişim kaynağı olduğunun altını çizen araştırma, aynı şekilde güvenilir bir kaynak olmanın, yurttaşlarla çok daha etkili bir iletişim kurmayı sağlayacağını dile getiriyor.
2. **Soyut fikirlerden değil, gerçek dünyadan bahsedin:** Genel olarak bugüne kadar iklim değişikliği ortalama sıcaklıklar ve atmosferdeki karbondioksit emisyonu gibi rakamlar üzerinden anlatılmaya çalışıldı. IPCC'nin çalışmasına göre, bunun yerine insanların daha iyi bildiği örnekler ve gündelik hayatlarında deneyimlediği ortak bir zemin üzerinden, daha yalın bir dille iletişim kurmaya başlamak çok daha sonuç alıcı oluyor.
3. **Dinleyicinin sorun ettiği konular üzerinden bağlantı kurun:** IPCC çalışmasına göre yapılan araştırmalar, iklim değişikliği konusundaki davranış üzerinde, insanların bilimsel bilgi seviyelerinden çok değerleri ve siyasi görüşlerinin etkili olduğunu gösteriyor. Çalışma, herkesin ortak kamusal değerleri ve/veya yerel ortaklıklar-kaynaklar üzerinden bağlantı kurmanın, daha iyi dinlenmeyi sağlayacağını ifade ediyor.
4. **İnsanı bir hikaye anlatın:** Çalışmaya göre, bir çok insan, istatistik veya grafikler yerine anekdotlar ve hikayeler yoluyla dünyayı daha iyi anlıyor. Dolayısıyla, aktarmak istediğiniz bilimsel gerçeğin arka planına bir hikaye ve gerçek bir insan yerleştirmek, daha bütünlüklü bir hikaye aktarmanıza yardımcı olacaktır.
5. **Bildiklerinizle yol gösterin:** IPCC Araştırması, iklim biliminin temel özelliklerinden biri olduğunun gözden kaçırılmaması gerektiğini vurguluyor. Bu da, bilim insanları dışındaki bireylerle sohbetin zorlaşmasına neden olabilir. Araştırma bu durumda, "bilinmeyenlere" değil, "bilinenlere" odaklanmayı ve kesin bilimsel kanıt ve ortak görüşlerin vurgulanmasını öneriyor.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

6. **Etkili bir görsel iletişim kullanın:** Görseller ve grafikler, en az bilim temelli sözel ve yazılı iletişim kadar önemlidir.

IPCC, bu altı önemli madde üzerinden en genel anlamda, iklim iletişiminin yapılabileceği yeni zemin tanımlıyor. Bu konuda yapılan çok sayıda yeni araştırma da benzer sonuçlara ulaşıyor. Bilimsel gerçekleri ve sayıları, insanlara aktarmanın yeni yollarını geliştirmek son derece önemli. Bir başka deyişle, artık **“Sayıları sokağa çıkarmanın zamanı geldi!”**.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

A.4. Türkiye’de İklim Değişikliği ile Mücadelede Algı ve Farkındalık

İklim değişikliği, insanlığın şimdiye kadar gördüğü hemen tüm felaketlerden hem içerik, hem de ölçek açısından derin farklılıklar içeriyor. Sebepleri neredeyse yüzyıllara dayanan; etkileri çok uzun erimli yani tüm emisyonları bir anda kesseniz bile etkisi uzun yıllar boyunca devam edecek; en az suçluların (en az gelişmiş ülkeler, bölgeler, yoksullar, kadınlar vb.) en çok zarar göreceği son derece karmaşık bir insan yapımı felaket, İklim Değişikliği. Hemen herkes ve her ülke farklı oranlarda olsa da suçun bir parçası ancak çözüm için herkesin bir araya gelmesi gerekiyor.

Diğer yandan, diğer çevre sorunları gibi -sözgelimi bir fabrikadan dereye bırakılan atık su gibi- atmosfere karışan karbon partiküllerini görmek mümkün değil. Hava kirliliği gibi gözle görülmediği gibi, kokuyla hissedilmediği gibi, yayılan karbon emisyonları bir bölgede de yoğunlaşmıyor. Yani hayatlarında hiç fosil yakıt yatmamış Okyanusya yerlileri ile bizim solduğumuz hava her zaman ppm düzeyinde (particle per million - milyonda bir parçacık) aynı karbondioksit oranına sahip (Sanayi Devrimi öncesi dünyanın her yanında 280 ppm idi; bugün itibarıyla dünyanın her yanında 400 PPM üstünde). Dolayısıyla görülmez, duyulmaz, sinsi bir düşmanımız var ama bu kendimizden başkası da değil!

İklim değişikliğinin, anlatmaya çalışılan bu karmaşık yapısı, onun iletişimini yapmanın zorluğunun da nedeni. Doğu, batı, kuzey veya güney; bu ırk şu ırk veya bu din şu din demeden insanlığın hepsinin şu veya bu oranda suçlusu ve kurbanı olduğu bu yavaş gelen felaket hakkında iletişim yöntemleri geliştirmeden önce, genel olarak kamuoyunun farkındalık ve algılarını ele almakta fayda var. Özellikle böylesine karmaşık sosyolojik, psikolojik ve iktisadi kökenleri olan bir sorun için, düzenli farkındalık ve algı anketlerinin gerçekleştirilmesi son derece önemli. Dünyada bu konuda çok sayıda çalışma var ancak en kapsamlısı Yale Üniversitesi Climate Change Communication programının düzenli olarak gerçekleştirdiği ve online olarak yayınladığı “Climate Opinion Maps”. Mahalle ölçeğine kadar inen bu haritalar, siyasi ve toplumsal konjonktüre göre değişen iklim algılarını sürekli olarak ölçüyor ve bilgi aktarıyor. İklim değişikliği iletişiminin en çok ihtiyaç duyduğu unsurlardan biri olan bilginin, bu ve benzeri araştırmalar tarafından üretilmesi büyük bir ihtiyaç.

Türkiye ve iklim değişikliği algısı özelinde şimdiye kadar yapılan çalışma ve araştırmaları aktarmanın ardından son kısımda, ülkenin genel durumuna dair bir değerlendirme sunacağız.

A.4.1. Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı üzerine Kamuoyu Araştırmaları

A.4.1.1. Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı ve Enerji Tercihleri Araştırması (2018)

İklim Haber ve KONDA Araştırma ve Danışmanlık tarafından hazırlanan ve Haziran 2018’de kamuoyu ile paylaşılan “Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı ve Enerji Tercihleri Araştırması” kapsamında yapılan “Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı ve Enerji Tercihi Anketi”ne göre toplumda iklim değişikliğinin yaşandığı konusunda büyük oranda konsensüs (%86) var. Yani her 10 kişiden sekizi “iklim değişikliği yaşanıyor” diyor. Araştırma kapsamında yöneltilen bir başka soruya ilişkin olarak, görüşülen kişilerin %25’i iklim değişikliği konusunda “çok endişeliyim” ve bir diğer %50 ise “endişeliyim” yanıtını veriyor. Bu sonuçlar da Türkiye’de iklim değişikliği konusunda her dört kişiden üçünün iklim konusunda endişeye sahip olduğunu ortaya koyuyor (s.4).

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

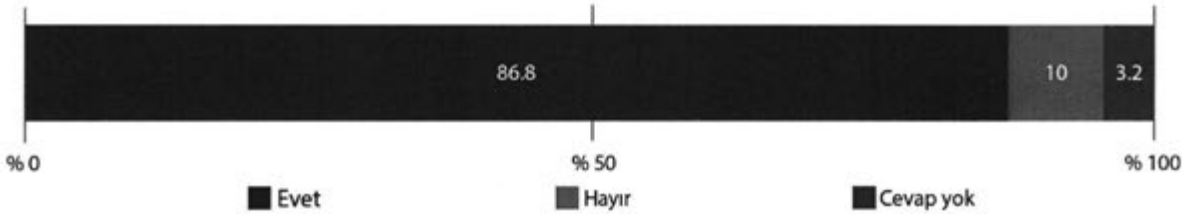
Aynı araştırmada, sel, fırtına, aşırı sıcaklık, kuraklık ve benzeri gibi düzensiz hava olaylarının artış ya da azalışına ilişkin soruya ise benzer şekilde %76,3'lük bir kesim "arttı" diye yanıt veriyor. Bu durum da iklim değişikliğinin gerçekleştiğini vurgulayan ve bu yönde bir algının kamuoyunda ciddi bir oranda oluştuğunu gösteriyor (s.5).

Sizce son yıllarda Türkiye'de sel, fırtına

Araştırmada, iklim değişikliğine karşı mücadele metotları bağlamında değerlendirilebilecek bir başka soruda ise, yenilenebilir enerji ve fosil yakıtlar arasındaki tercihte yanıtların güneş ve rüzgar enerjilerinden yana olduğu görülüyor. Cevaplarda güneş enerjisi %70,5 ile birinci sırada tercih edilirken, rüzgar enerjisi %52,8 ile ikinci sırada yer alıyor. Bu yanıtlar ile birlikte sorulara yanıt verenlerin %83'ünün de kömür yerine çevreye daha az zarar veren enerji kaynaklarının tercih edilmesi gerektiğini vurgulaması da (s.5) araştırma raporunda yer alıyor.

Küresel ısınmanın yaşandığını düşünüyor musunuz?

(İklim Haber - KONDA, 2018, s.6)

Araştırmada iklim değişikliği konusunda farkındalığı en yüksek grubun %94 ile üniversite mezunlarında olduğu ve diplomasız okurlarda da oranın %78 olduğu ortaya çıkıyor. Araştırmanın dikkat çeken bulgularından bir diğeri ise iklim değişikliği konusunda yaş, ekonomik sınır, kır ve kent ayrımına bakılmaksızın büyük çoğunluğun Türkiye'de iklim değişikliğinin yaşandığına inanması (s.6) ve bu yönde bir farkındalığa sahip olmasıdır. Yani iklim değişikliğinin gerçekliği, tüm politik gruplar, yaş kategorileri ve kültürel kimliklerin ötesinde **genel bir konsensüse** sahip. Bu da iklim değişikliği iletişiminde, elimizde bulunan en önemli verilerden biri olarak kabul edilmeli.

Bir başka önemli nokta da "İklim değişikliği konusunda endişeli misiniz? Ne kadar endişelisiniz? Sorusuna verilen yanıtlar da ortaya çıkıyor. Soruyu "Çok endişeliyim" (%25,1) ve "Endişeliyim" (%49,6) şeklinde yanıtlayanların toplamı yaklaşık %75'i buluyor yani Türkiye'de her dört kişiden biri iklim değişikliğinden endişe duyuyor.

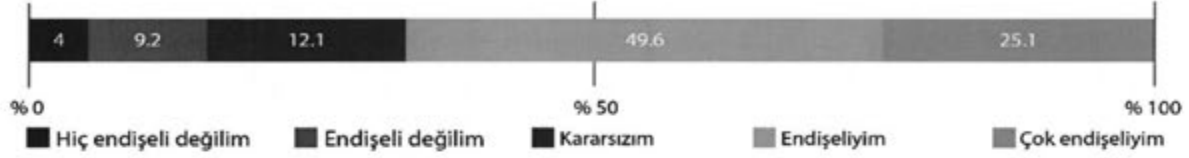

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

İklim değişikliği konusunda endişeli misiniz? Ne kadar endişelisiniz?

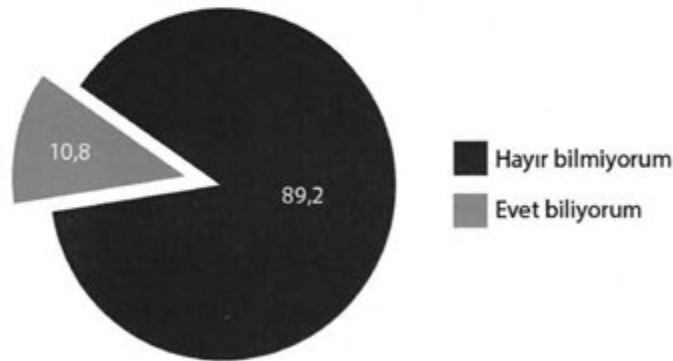

(İklim Haber - KONDA, 2018, s.7)

2018 Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı ve Enerji Tercihleri Araştırması’nda dikkati çeken önemli bir nokta ise, iklim değişikliğini azaltma konusunda Türkiye’de yaklaşık her iki kişiden birinin hükümetin iklim değişikliğini azaltma konusunda harekete geçme ihtimalinin düşük olduğunu ifade etmesi.

2012 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın İklim Değişikliği Farkındalık Düzeyi Araştırması’nda da büyük bir kitlenin kamu kurumlarının iklim değişikliği ile mücadele kapsamında yaptığı çalışmalardan haberdar olmadığı görülmektedir. Çalışmalar konusunda bilginin ve farkındalığın olmamasının da, kamunun harekete geçmesine ilişkin inancı etkilediği düşünülebilir. Bu anlamda, İklimin Projesi (2019) kapsamında yer alan odak kümesi, arama toplantısı ve diğer veri toplama süreçlerinde de, katılımcılar genel olarak, kamusal iradenin iklim değişikliğinin azaltılması konusunda temel rol oynadığını ifade etmişlerdir.

Kamu Kurum/Kuruluşları Tarafından Yapılan Uygulamaları Bilme Durumu (2012)

(Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2012, s.13)

A.4.1.2. Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı (2019)

İklim Haber ve KONDA, 2018 yılında yaptıkları çalışmayı, 2019 yılında ek bazı araştırma verileriyle yenilediler. “Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı 2019” araştırması da bir önceki çalışmaya benzer sonuçlara sahip. Türkiye’de önemli bir kesimin iklim değişikliği konusunda ‘çok endişeli ve endişeli’ (ağırlıklı %46 endişeli) olduğu bir kere daha teyit edilmiş durumda. Bu araştırmaya göre Türkiye’de her 10 kişiden en az 6’sı iklim değişikliği konusunda endişeli olduğunu vurguluyor. Bununla beraber 2019 araştırması, toplumun yarısının iklim değişikliğinin etkilerini hali hazırda gördüğünü vurguladığını ortaya koyuyor.

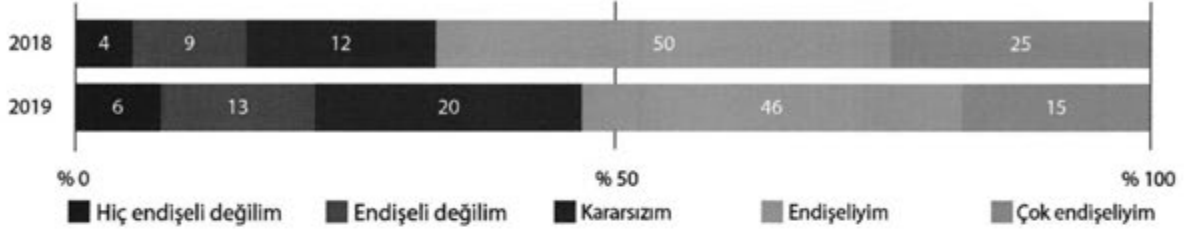

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

iklimN

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

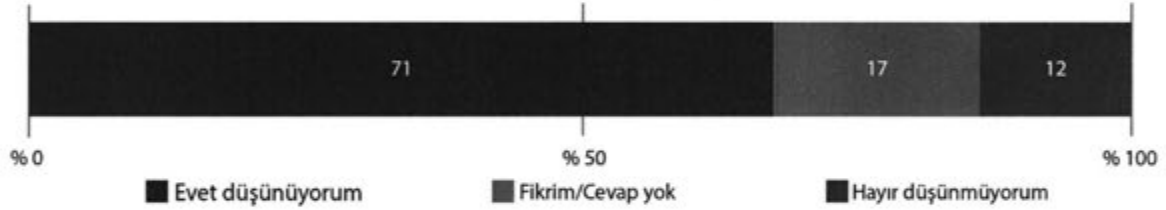
İklim değişikliği konusunda endişeli misiniz?

(İklim Haber - KONDA, 2019, s.6)

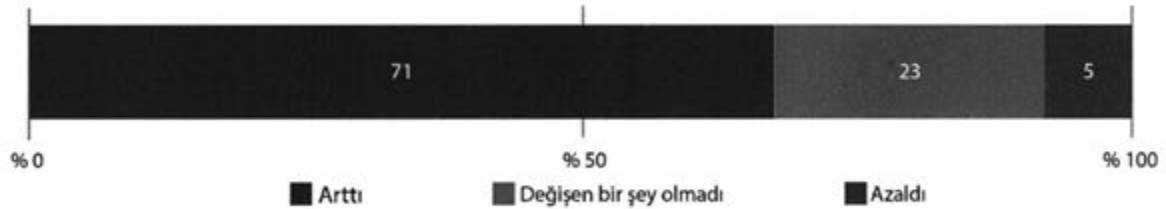
Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı 2019 araştırması sonuçlarına göre, Türkiye’de her 10 kişiden yedisi, “son yıllarda görülen sel, fırtına, aşırı sıcaklık ve kuraklık gibi düzensiz hava olaylarında iklim değişikliğinin rolü olduğunu” düşünüyor. Bu durum da iklim değişikliği konusunda farkındalığın dikkat çeken bir noktada olduğunu ve gündelik hayatla bağlantıların kurulmaya başlandığını ortaya koyuyor.

Türkiye’de son yıllarda görülen sel, fırtına, aşırı sıcaklık ve kuraklık gibi düzensiz hava olaylarında iklim değişikliğinin rolü olduğunu düşünüyor musunuz?

(İklim Haber - KONDA, 2019, s.8)

Son yıllarda Türkiye’de sel, fırtına, aşırı sıcaklık, kuraklık gibi düzensiz hava olayları arttı mı, azaldı mı?

(İklim Haber - KONDA, 2019, s.)

Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı 2019 araştırmasında dikkati çeken bir başka sonuç ise, “Türkiye iklim değişikliğinin etkilerini ne zaman hissedecek? Veya hissedecek mi?” sorusuna ilişkin yanıtlarda ortaya çıkmıştır. Türkiye’de her iki kişiden biri, “iklim değişikliğinin etkilerini şimdiden hiss ediyoruz” derken, bu soruya “gelecek 10 yılda hissedeceğiz” diyenlerin oranı %12’dir. Toplumun sadece %3’ü etkilerin hiç hissedilmeyeceğini düşünüyor, %23’ü ise “bilmiyorum” yanıtı vermektedir.

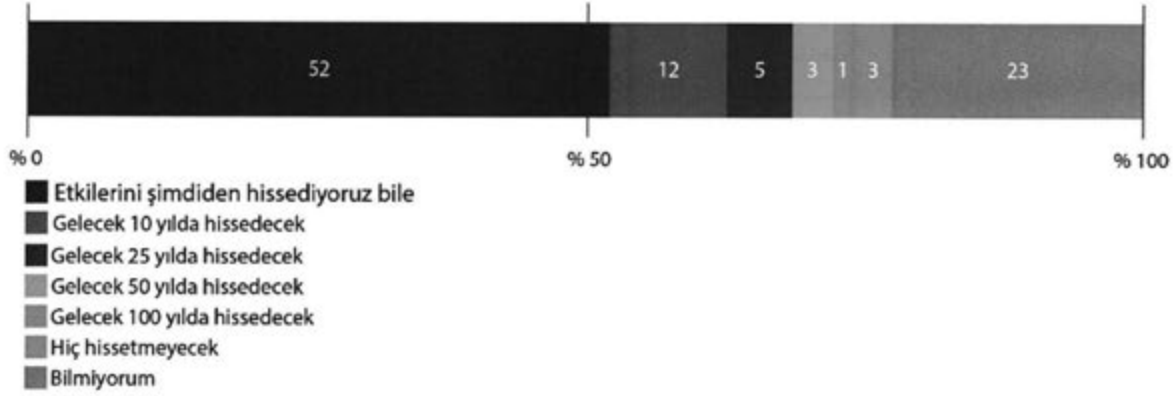

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

Türkiye iklim değişikliğinin etkilerini ne zaman hissedecek? Veya hissedecek mi?

(KONDA, 2019, s.7)

İklim Haber ve KONDA tarafından 2018’te ve 2019’da gerçekleştirilen bu iki önemli kamuoyu araştırması, Türkiye kamuoyunun iklim değişikliği konusunda farkındalığının ve aynı şekilde endişesinin oldukça yüksek olduğunu ortaya koyuyor. Bu rakamlar, uluslararası karşılaştırmalar yapıldığında, birçok Batı ülkesinden bile yüksek düzeyde. Sonuçları kısaca şöyle özetleyebiliriz:

- İklim değişikliğinin nedeni (fosil yakıtların sebep olduğu sera gazları emisyonları) ve etkilerine uyum konularında önemli ölçüde “farkında olan”, ancak hala farkındalığı artırılması gereken kitlelerin bulunduğu bir toplum.
- İklim değişikliği konusunda ağırlıklı olarak “endişeli” ve belli oranda da “oldukça endişeli” bir toplum.
- İklim değişikliğinin nedeni ve etkilerine uyum konularında düşünceleri ve belli uygulamaların içinde olan, ancak dikkat çeken ölçüde “bilgilendirilmesi” gereken bir toplum.
- İklim değişikliği konusunda “bilgilendirilmesi” gereken kitlelerin “endişeli olmayışının” temel nedeninin ne olup bittiğini anlamaması, yani bilgilendirme konusunda sınırlı kalması olduğu ortaya çıkmaktadır.

A.4.1.3. Sabancı Üniversitesi IPM Araştırması: “Çiftçiler İklim Değişikliğine Nasıl Uyum Sağlıyor? (2018)

2018 yılı itibarıyla Sabancı Üniversitesi, İstanbul Politikalar Merkezi’nden Mercator/IPM araştırmacılarından Barış Karapınar’ın, Boğaziçi Üniversitesi’nden Gökhan Özertan ve Mehmet Yiğit Gürdal ile birlikte Ankara, Kırklareli ve Adana’da 700 çiftçi ile yürüttüğü “iklim değişikliğine uyum” konusundaki araştırması da, azaltım ve uyum konularındaki algı, farkındalık ve bilgiye yönelik çalışmaların kronolojisi açısından önemli sonuçlar ortaya koyuyor.

“Çiftçiler İklim Değişikliğine Nasıl Uyum Sağlıyor?” (2018) başlıklı söz konusu anketin sonuçlarına göre, çiftçilerin %96’sı iklim değişikliğinin bilincinde. Çiftçilerin %74.21’i kuraklığın sıklaştığını, %44.56’sı ise yağış miktarında değişiklik olduğunu, %28.22’si ise yağmur zamanlarında değişiklik olduğunu ve %24.5’i ise sıcaklıkların arttığını ifade etmektedir (sivilalan.com, 2018). Dikkat çeken bir başka yanıt ise “yaşanan doğa olayları sonrasında herhangi bir yardım ya da maddi destek aldınız mı?” sorusuna çiftçilerin %89’unun ‘hayır’ yanıtını vermesi. Burada maddi destekten çok dikkati çeken bilgilendirme anlamında da bir desteğin gelmemiş olmasıdır. Özellikle, farkındalık ve bilgilendirme açısından değerlendirildiğinde “yaşadığınız olumsuz iklim etkilerini azaltmaya yönelik

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

herhangi bir eğitim aldınız mı ya da bilgilendirme toplantısına katıldınız mı?" sorusuna sadece %8'lik bir 'evet' yanıtının gelmesi bu anlamda büyük bir boşluk olduğunu da ortaya koyuyor.

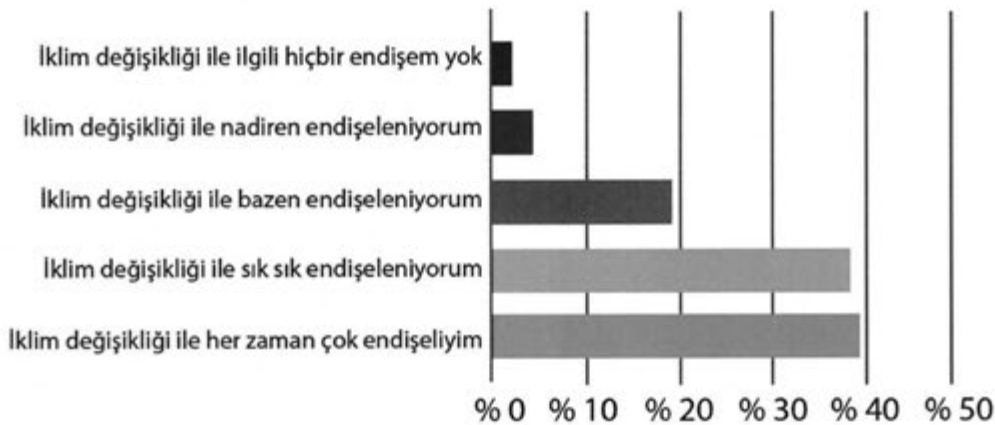
İklim değişikliğinin etkilerine uyum konusunda verdikleri yanıtlar bakımından "çiftçilerin %87'sinin uyum yönünde önemli adımlar attığı" ortaya çıkıyor. Sonuçlara göre, tohum ve gübre bileşimi ve türünde değişiklik yapan çiftçilerin oranı %70,74 iken, ekim ve hasar zamanı değişimi gibi zamanlamaya yönelik uygulamaların oranı %63,75, doğrudan ekim, damla sulama gibi toprak ve su koruma tekniklerine yönelik uygulamalar %47,14 ve ürün çeşitlendirmesi ve gelir çeşitlendirmesi gibi risk yönetimine dayalı önlemler ise %42.98 olarak şekillenmiş (2018). Bu bilgilerden hareketle farkındalık ve bilgi anlamında sağlanan gelişmelerin uyum konusunda eş yönlü bir sonuç üretebildiği de söylenebilir.

İklim değişikliği konusunda çiftçilerin genel olarak bu konuları kimlerle görüştükleri sorusuna verdikleri cevaplarda ise, "%40,54'lük oranla, gübre ve ilaç firmaları gibi özel şirketlerin temsilcileri olduğu" ortaya çıkmaktadır. Devlet temsilcileri olan İlçe Ziraat Müdürlüğü yetkilileriyle görüşme oranı %24,64 olurken, akademisyenlerle görüşme oranı ise sadece %3,87 olarak gerçekleşmiş (2018).

Bu araştırma, çiftçilerin iklim değişikliği konusundaki farkındalığı en yüksek toplum kesimlerinden biri olduğu yönünde tüm dünyada geçerli olan bilgi ve saptamayı doğruluyor. Hava koşullarına bağlı üretim yapmaları ve ekonomik kaderleri bu alandaki gelişmelere bağlı bir toplumsal kesim için çok da şaşırtıcı sonuçlar sayılmayabilir. Ancak bu noktada daha önemli konu, bu kendinden bilincin, bilimsel veriler ve önerilerle gereğinden çok daha az desteklenmesi ve bir anlamda çiftçilerin iklim değişikliğiyle yalnız kalmış görünmeleri. İklim değişikliği için son derece önemli bir sektör ve toplumsal kesim olan tarım ve çiftçilerle geliştirilecek iletişim dili ve metotları üzerine çok daha fazla düşünülmesi gerekiyor.

A.4.2. İklimİN Algı Araştırması (2018)

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın koordinasyonunda yürütülen AB fonları destekli **İklimİN Projesi Algı Araştırması Raporu** (2018) sonuçları da, diğer araştırmaların çıktılarına benzerlik gösteriyor. Araştırmaya katılanların %40'a yakın bir kesimi, "iklim değişikliği konusunda her zaman çok endişeli" olduğunu belirtirken; "iklim değişikliği ile ilgili sık sık endişelendiğini" ifade edenlerin oranı ise neredeyse %40'lık orana yaklaşmaktadır. İklim değişikliği ile ilgili "sık sık/her zaman" "endişelenen/çok endişelenenlerin" oranı toplamda %80'i bulmaktadır (s.18).

(İklimİN, 2018, s.18)

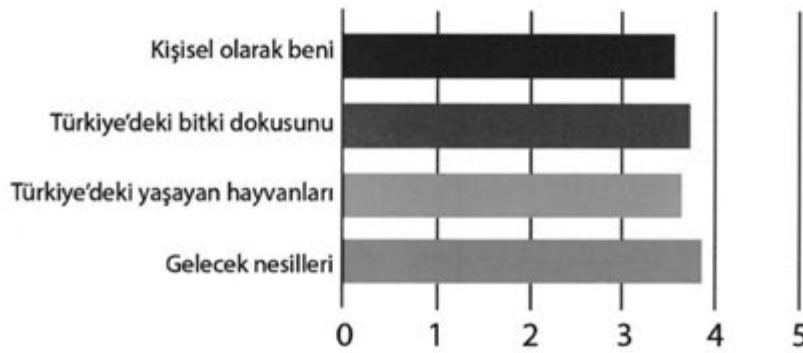
Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

Sözkonusu araştırmada farkındalık açısından dikkat çeken bir başka sonuç ise iklim değişikliğinin etkisi konusundaki değerlendirmelerdir. Araştırmaya göre, iklim değişikliğinin kişisel olarak doğrudan bireyleri, ekolojik sistemleri ve gelecek nesilleri etkileyeceği konusunda önemli bir farkındalık söz konusudur. Özellikle gelecek nesillerin, “iklim değişikliğinden en çok etkilenen grup” olarak tarif edilmesi dikkat çekicidir. Diğer yandan, bireylerin hem kendilerinin ve hem ekolojik sistemlerin etkilendiğini düşünmesi, iklim değişikliği konusunda etkilerin hem “bugün-şu anda” yaşandığı, hem de “geleceğe” etki edeceği konusunda önemli bir farkındalığın bulunduğunu ortaya koyuyor.

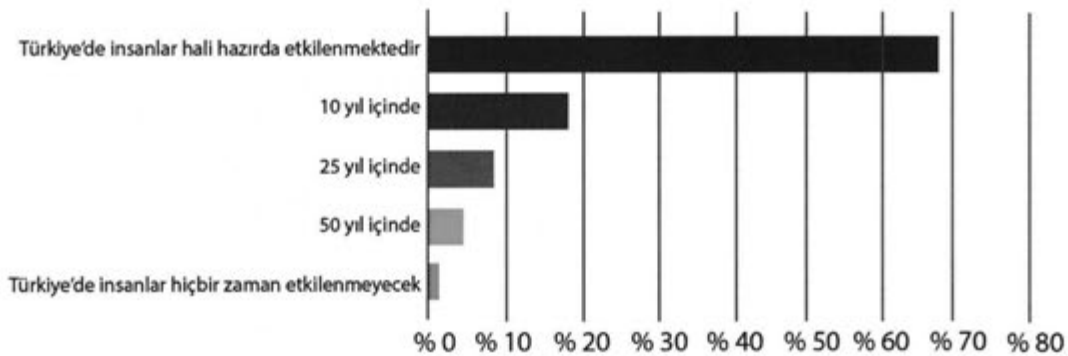
İklim Değişikliğinin Yol Açacağı Değişiklikler Hakkındaki Farkındalık

(iklimIN, 2018, s.19)

iklimIN Algı Araştırma Raporu'nun sonuçları, iklim değişikliğinin etkilerinin şu anda hissedilip hissedilmediği konusunda da İklim Haber - KONDA 2018 ve 2019 araştırmalarının sonuçlarıyla son derece tutarlı, Araştırma sonuçlarına göre, insanların %70'e yakını iklim değişikliğinin etkilerini halihazırda hissettiğini ifade ediyor. Yaklaşık %20'lik bir kesim de, 10 yıl içinde iklim değişikliğinin etkilerinin hissedileceğine ilişkin bir görüşe sahip (s.20).

İklim Değişikliği Türkiye'de Yaşayanları Ne Zaman Etkileyecek?

(iklimIN, 2018, s.20)

Türkiye'nin iklim değişikliğinden ne zaman etkileneceği konusunda 10 yıl ve üstü süreler konusunda yanıtlar verenler ile, asla etkileneceğini söyleyenlerin oluşturduğu oranın da her 3 kişiden 1'inden biraz fazla olduğunu görebiliriz. Bu durum da iklim değişikliğinin nedenleri ve etkilerine uyum konularında hala farkındalık, görünürlük ve bilgilendirme çalışmaları yapılması gereken kesimler olduğunu gösteriyor.

Algı Araştırması'nda diğer çalışmalarda sınırlı oranda gördüğümüz dikkat çeken bulgulardan birisi de iklim değişikliğinin etkilerine uyum konusundaki farkındalık durumudur. Araştırmaya göre iklim değişikliğinin

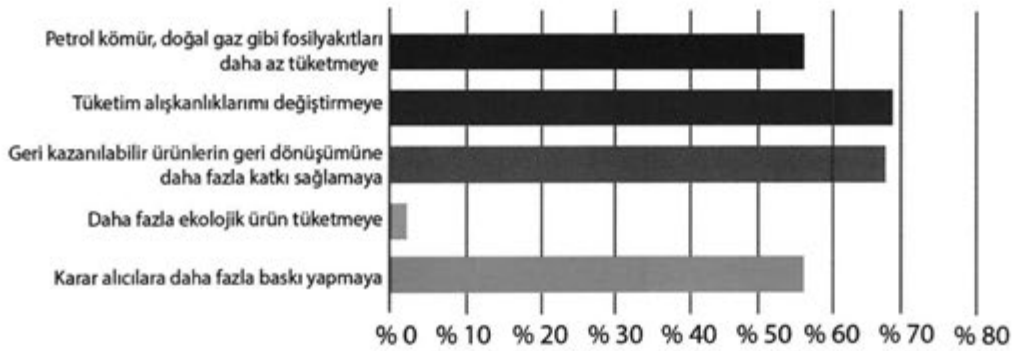
Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

iklimIN

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

önlenmesi adına yaklaşık olarak her 3 kişiden 2'si "tüketim alışkanlıklarının değiştirmeye" hazır olduğunu ifade ederken, çok yakın oranlarda da "geri kazanılabilir ürünlerin geri dönüşümüne daha fazla katkı sağlamaya" hazır olduklarını ifade etmişlerdir. İfade edilen iki temel noktanın beraberinde toplumun %60'a yakın oranındaki kesimi "petrol, kömür, doğal gaz gibi fosil yakıtları daha az tüketmeye" ve "karar alıcılara daha fazla baskı yapmaya" da hazır olduklarını ifade etmişlerdir (s.22). Bu noktalar açısından da dikkat çekici bir farkındalık durumu gözlemlendiği söylenebilir. Bu sonuçlar, elbette bir anket sorusuna verilen yanıtlar olarak kabul edilmeli. Gerçek hayatta gerçek davranış değişiklikleri için, çok daha kapsamlı iletişim çalışmaları ve davranış değişikliğini mümkün kılacak maddi-fiziksel-pratik yollar sunulması gerekiyor.

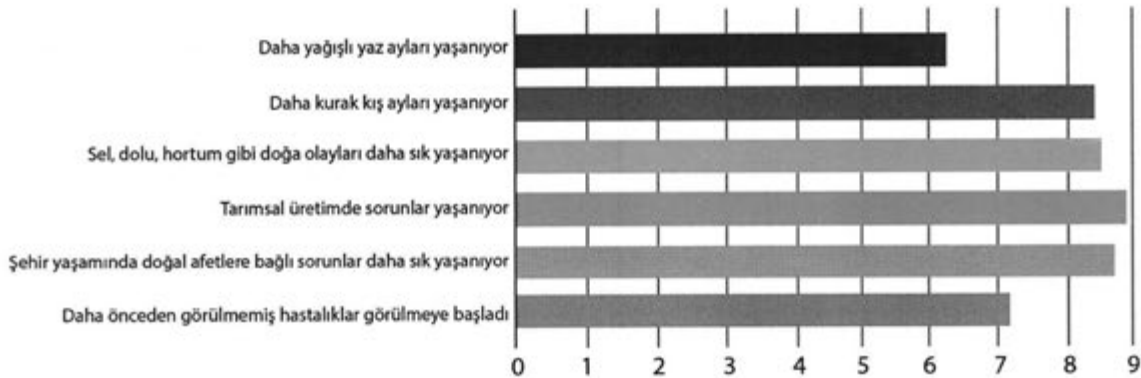
İklim Değişikliğinin Önlenmesi Adına Yapılmaya Hazır Olunanlar

(İklimIN, 2018, s.22)

Daha önce aktarılan, "Çiftçiler İklim Değişikliğine Nasıl Uyum Sağlıyor?" araştırmasının, iklim değişikliğinin etkilerine uyum konularındaki algı, farkındalık ve bilgiye yönelik sonuçlarının bir benzerinin, aynı döneme denk gelen İklimIN Algı Araştırması'nda da ortaya çıktığı görülebilir. İklimIN Algı Araştırması'nda da iklim değişikliğinin "tarımsal üretimde sorunlar yaşanıyor" (birinci sırada belirtilmiştir) ve "daha kurak kış ayları yaşanıyor" (İklimIN, 2018, s.25) ifadelerinin yansımaları son derece önemlidir. Bu anlamda, iki araştırma arasında farkındalık açısından da ciddi bir örtüşme söz konusudur.

(İklimIN, 2018, s.25)

İklimIN Algı Araştırması sonuçlarına göre dikkat çeken bir başka konu ise, toplumun iklim değişikliği konusunda değişiklik üretebilecek ana mekanizmanın ulusal yönetim olduğuna inancını vurgulamasıdır. Yerel yönetimlerin iklim değişikliği konusundaki katkısına olan inancın da dördüncü sırada geldiğine önemle dikkat çekmek gerekiyor (s.28).

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

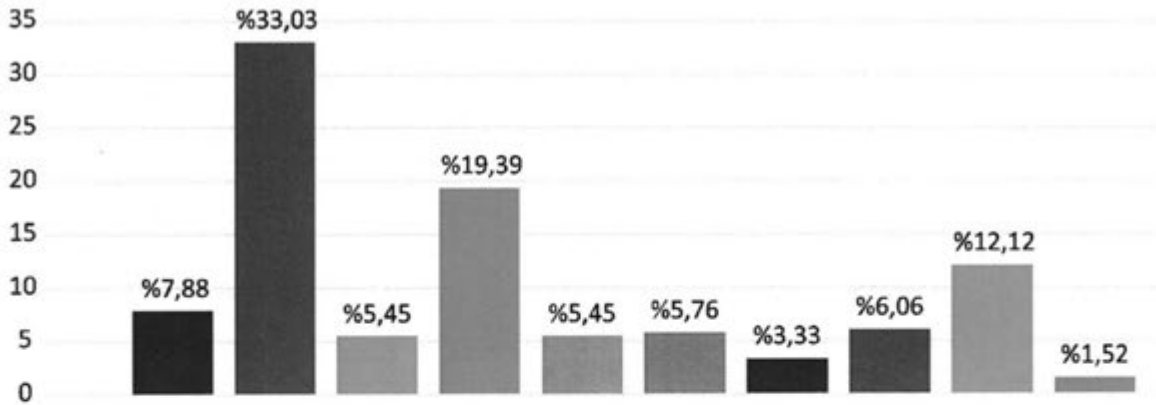
Sözkonusu araştırmada iklim değişikliğine ilişkin olarak farklı yaş gruplarının algı düzeyleri arasında dikkat çeken büyük farklar görülme de, en yüksek farkındalık oranına sahip grubun 30-44 yaş grubu olduğu görülmekte ve onu 45-60 yaş grubu takip etmektedir. Dikkat çeken ise, en düşük algı seviyesinin 18-29 yaş grubuna ait çıkmış olmasıdır (ss.36-37).

A.4.3. İklimİN Eğitim İhtiyaç Anketi'nde İletişim (2017-2018)

İklimİN Projesi kapsamında 1 Kasım 2017-15 Ocak 2018 tarihleri arasında projenin web sitesi üzerinden kamuoyuna kapsamlı bir online anket sunulmuştur. Bu çalışmanın sonuçlarının da iklim değişikliği iletişim stratejisinin şekillenmesine destek olacağı öngörülmüştür. Ortalama üç aylık bir dilimde yapılan söz konusu anket, Türkiye’de iklim değişikliği ile mücadelede mevcut durum ile olması gereken/beklenen durum arasındaki farkları ve hangi alanlarda kapasite geliştirme eğitimlerine ihtiyaç olduğunu belirlemeye yönelik (‘genel yorumlar’ dahil) 74 soruyu içermiştir. Anketi 330 kişi yanıtlamıştır.

Bu rakam dağıtım sayısı açısından eşik değerleri aşan bir geri dönüş olup, sonuçların sağlıklı değerlendirilmesi için tatmin edicidir. Anket sonuçları Türkiye’de iklim değişikliği ile mücadeleye dair öncelikli eğitim ihtiyaçlarını, performans boşluklarını ve sebeplerini belirlemeye yardımcı olmuş, böylece farklı sektörel ve tematik alanlarda teknik kapasite inşa etmek/geliştirmek amacıyla seçilecek çeşitli hedef gruplar için uygun eğitimlerin programlanmasına yol açmıştır.

Aşağıdaki listedeki paydaş kategorisine dağıtılmış olan anketi, bu kategorilere göre cevaplama oranları aşağıdaki grafikte görülebilir:

Merkezi Kamu Yöneticisi	(%7,88)
Merkezi Kamu Yönetimi Memuru/Uzmanı	(%33,03)
Yerel Kamu Yöneticisi	(%5,45)
Yerel Kamu Yönetimi Memuru/Uzmanı	(%19,39)
Üniversite Öğretim Üyesi	(%5,45)
Üniversite Öğrencisi	(%5,76)
Araştırma Kurumu, Enstitü Yöneticisi/Uzmanı	(%3,33)
Özel Sektör Temsilcisi	(%6,06)
Sivil Toplum Kuruluşu Yöneticisi/Üyesi	(%12,12)
Meslek Odaları, Birlikleri Yöneticisi/Üyesi	(%1,52)

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

Anketi cevaplayanların anket soru/değerlendirme ifadelerine katılıp/katılmama dereceleri; çok güçlü, güçlü, orta, zayıf ve çok zayıf olmak üzere 5 kategoride ölçeklendirilmiştir. Bir başka deyişle anketi cevaplayanlar, sorulardaki fikri ne ölçüde doğru bulduklarını bu kademelerle belirtmişlerdir. Anket çalışmasından iletişim stratejisine konu olabilecek medya ve iletişim araçlarının etkinliğine dair sonuçlar takip eden iki görselde verilmiştir:

Türkiye’de medya gündeminde yer alan iklim değişikliği ile ilgili haberlerin çoğu dış kaynaklıdır. Bu durum bu konunun yerel düzeyde algılanmasını zorlaştırmaktadır.

İklim değişikliği ile mücadelede farklı hedef gruplara uygun iletişim araçları ve mekanizmalar kullanılarak yeterli bilgilendirme sağlanmaktadır.

Araştırma sonuçları, katılımcıların, Türkiye’de medyada yer alan iklim değişikliği haberlerinin yoğunluklu olarak dış kaynaklı olduğunu düşündüklerini göstermektedir. İlgili anket sorusu 332 kişi tarafından cevaplanmış, bu kişilerin 204’ü (Çok Güçlü+Güçlü) bu yönde fikir beyan etmiştir. Konunun ulusal ve yerel düzeyde kamuoyunda basın yayın organları aracılığı ile yaygınlaşması ile ilgili olarak katılımcılar; medyanın bu konuda bilinçlenmesine,

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

sosyal sorumluluk olarak haber bültenlerinde ve güncel TV dizilerinde iklim değişikliğine mutlaka değinilmesine ve sosyal medyanın konunun çeşitli boyutlarını işlemesinin önemine dair yorumlar paylaşmışlardır.

İklim değişikliği konusunun toplumun çeşitli katmanlarının bilinçlendirilmesine dair iletişim politikalarının, uygulamalarının ve yöntemlerinin/araçlarının yeterliliği ile ilgili soruyu ise 333 kişi yanıtlamıştır. Bu kişilerin yarısından fazlası, nümerik olarak 196'sı (Çok Zayıf+Zayıf) bilinçlendirmenin zayıf olduğunda hemfikirdir.

Anket sonuçları, Türkiye'deki iklim değişikliği ile mücadelede farkındalık (bilinçlendirme) oluşmasına zemin hazırlayacak iletişim çalışmalarının halihazırda yetersiz olduğunu düşündürmekte ve bu alanda yapılacak çalışmaların önemini göstermektedir.

A.4.4. İklim Değişikliği ile İlgili İletişime Yönelik Odak Küme ve Arama Toplantıları (2019)

İklim değişikliği ile ilgili iletişimin hedef gruplar ile kurulabilmesinde yaklaşımların değerlendirildiği odak kümesi toplantıları İklimİN projesi kapsamında 2019 yılı içerisinde gerçekleştirildi. İfade edilen odak kümesi toplantıları hem iklim değişikliği ile ilgili öğretim üyeleri/araştırmacılar, hem de iklim değişikliği ile ilgili çalışmaları olan sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile düzenlendi. Bir başka toplantı da Kasım 2019'da kamu kuruluş ve uluslararası kuruluşların temsilcileri ile gerçekleştirildi.

Çok sayıda kamu kurum ve kuruluşu, sivil toplum kuruluşu, özel sektör, araştırmacılar, akademisyenler ve diğer grupların temsilcilerinin katıldığı arama toplantılarda, iklim değişikliği iletişim stratejisinde yer alması gereken öncelikli alanlar, gruplar, konular ve yöntemler ele alındı ve iletişimde özellikle güçlü yanlar, imkanlar ve fırsatlar üzerinde odaklanıldı. Elde edilen sonuçlar, İletişim Stratejisinde, diğer araştırma sonuçlarıyla birlikte değerlendirildi ve kullanıldı.

B. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ULUSAL İLETİŞİM STRATEJİSİ VE PLANI

B.1. Ulusal İletişim Stratejisine Yönelik Genel Yaklaşım:

“Yatay, Katılımcı ve İşbirliğine Dayalı, Umut Verici Kampanyalar”

İklim Değişikliği, hem nedenleri hem de sonuçları açısından, insanlık tarihinin gördüğü en karmaşık sorundur. Yaratılmasında Sanayi Devrimi'nden bu yana yaşamış onlarca kuşak pay sahibidir. Ekonomiden tüketim kalıplarına, toplumsal yapıdan kültürel özelliklere kadar çok farklı düzey ve boyutta nedenleri olan bu küresel sorunun kurbanları da, ırk, din, dil, bölge ayırmaksızın tüm insanlardır. Gezegenin atmosfer konsantrasyonunda önemli bir değişime neden olan fosil yakıtlara bağımlılığımız ise neredeyse evrenseldir. İşin trajik kısmı, gerçek

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

mağdurların bir kısmı daha doğmadı bile. İklim değişikliği, birçok uzmanın belirttiği gibi, toplumsal eşitsizlikleri daha katmerli bir şekilde yeniden üretmesinin yanı sıra, aynı zamanda kuşaklararası bir adaletsizlik sorunudur. Dolayısıyla böyle bir soruna karşı mücadele de çok farklı düzeyler ve boyutlar içeriyor, içermek zorunda. Uluslararası iklim müzakerelerinden küresel finansa, küçük tarımsal üretimden kültür ve turizme kadar uzanan sorunu, bir uygarlık meselesi olarak ele almak ve çözümler geliştirmek son derece önemli.

Bu çözümlerin yolu da, hiç kuşkusuz ki karşılıklı **diyalog, anlaşma ve işbirliklerinden** geçiyor. Bugüne kadar elde edilen tüm bölgesel, ulusal ve küresel başarılar, **işbirliklerinin ve ortaklıkların eseri**. Başarısızlıkların, gecikmelerin ve aksaklıkların tümü ise, zayıf işbirlikleri, rekabet ve monologların ürünü.

Bütün bu nedenlerle, iklim değişikliği iletişim çalışmalarının birinci özelliği, paydaş diyaloglarına, şeffaflığa ve işbirliğine dayalı **katılımcı bir anlayışa** sahip olmasıdır. Zaten İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ULUSAL İLETİŞİM STRATEJİSİ VE PLANI da, bir işbirliği platformu olan İklimİN Projesinin bir çıktısı olarak, Proje kapsamında gerçekleştirilen arama toplantılarından ve ortak deneyimlerden süzülen bilgiler ışığında hazırlanmıştır. Stratejinin pratik uygulamaları olan yurttaşlara ve kurumlara yönelik iletişim faaliyetlerinde de bu yatay ve katılımcı iletişim yöntemlerinden faydalanılmıştır.

Bu yaklaşım aynı zamanda İklim değişikliğiyle mücadele konusundaki en önemli uluslararası kurum olan **Birleşmiş Milletler** ve onun alt kuruluşu **Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC)** genel yönelimidir. 2015'te aralarında Türkiye Cumhuriyeti'nin de bulunduğu, Birleşmiş Milletler'e üye 193 ülke tarafından kabul edilen **Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları** da tamamen bu yaklaşım etrafında geliştirilmiştir. Hem uzmanların hem de yurttaşların görüşleri doğrultusunda uzun süreli bir çalışmanın sonunda ortaya konan 17 amacın 13'üncüsü olan "İklim Eylemi", her devletin, kurumun, yerel yönetimin, şirketin veya yurttaşın kendi yetenek, beceri ve emeği doğrultusunda iklim değişikliği mücadelesini vermesini öngörmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın 17. ve sonuncusu olan "Amaçlar için Ortaklıklar" ise, bizim iletişim stratejimizin de ruhunu yansıtmaktadır. **Ortak sorunumuzu, ortaklıklarla çözmek; bugünü ve geleceği birlikte kurtarmak.**

Bu belgelerden de görüleceği gibi, genelde **sürdürülebilirlik iletişimi** ve özelde **iklim iletişimi** aslında yoğunlaştırılmış bir paydaş diyalogudur. Aktaran ve aktarılan ilişkisini muğlaklaştıran, **öğreten ve öğrenen akıllı organizasyonlar** gerektirir.

Bu katılımcı iletişim stratejisi için de **iki ana hat izlenecektir**. Bunlardan **birincisi**, ulusal çapta, yurttaşların iklim değişikliği konusuna yönelik ilgilerini artırmak, konu hakkında oluşmuş yanlış bilgi ve önyargıları düzeltmek ve konu hakkındaki korku atmosferini pozitif mesajlarla değiştirmek üzerine kuruludur. **İkinci hat** ise, çok genel olduğu için çoğu zaman anlaşılamayan, hissedilemeyen ve bireysel hayatlarla bağdaştırılamayan iklim değişikliği mücadelesini yerelleştirmeyi ve özerkleştirmeyi hedeflemektedir.

B.1.1. İklim Değişikliği Ulusal Stratejisi Genel Hat ve Yaklaşım Stratejisi

"İklim Değişikliğine Karşı Türkiye Seferberliği!"

"Anadolu, İklim Değişikliğine Karşı!"

Yaşadığımız coğrafyanın en eski dolayısıyla en çok anlam, sevgi ve emekle yoğrulmuş ismi **"Anadolu"**dur. Efsanelere, türkülere konu olan, her zaman doğurganlığı ve yaşamı çağrıştıran "Anadolu" terimini, **"Türkiye"**nin yanı sıra iklim değişikliği mücadelesinin ana motiflerden biri olarak kullanmak, halkın konuya daha sıcak bakmasına yardımcı olacaktır.

Bu topraklarda yaşayan herkes, ayrımsız olarak Anadolu'nun benzersiz doğasına bir sevgi ve hayranlık besler. Bu kadar sevilen, insanlık tarihinin neredeyse başlangıcından itibaren insanlara yurt olmuş Anadolu hep ilklerin

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

beşiğidir: İlk yerleşim, **Çatalhöyük**; ilk dinsel mabet, **Göbeklitepe**; ilk kez tarım yapılan, ilk tohumdan ekinin yetiştirildiği topraklar, sayısız kültürün ev sahibi...

Son Buz Çağı'nda tüm bitki ve hayvanlar için en önemli sığınaklardan biri de olan Anadolu, bu anlamda doğa ve insanın birlikte mutlu ve huzurlu yaşayabilmesi önemli bir simgedir.

Bugün iklim değişikliğine karşı oldukça kırılgan alanlardan biri olarak kabul edilmesine karşın, iklimsel çeşitliliği, biyolojik çeşitliliği, atalık tohumları ve çalışkan insanlarıyla, Anadolu'nun iklim değişikliğine karşı ortaya koyacağı seferberliğin, birçok şeyi değiştirebileceğini göstermek ve anlatmak, son derece güçlü bir etki yaratabilir.

Bu genel hat ve strateji, insanların yaşadıkları coğrafya ve ülke sevgileri ile iklim değişikliği arasında bir bağ kurmalarını, iklim krizinin risklerini fark etmelerini; ve daha kolay harekete geçmelerini sağlayacaktır. İklim değişikliğine karşı mücadelenin yanı sıra, halihazırdaki etkilerine yönelik uyum çabaları da, ulusal iletişim çalışmalarının bir parçası olarak görülmelidir.

"İklim Değişikliğine Karşı Türkiye Seferberliği!" İklim Değişikliği Ulusal İletişim Stratejisinin üst başlığı olarak, genel ve ulusal kampanyalarda ve dokümanlarda bir üst slogan ve yol gösterici olarak yer alacaktır. Böylece yerelerde, kurumlarda ve özel konular üzerinde yapılacak her iletişim, bu genel yaklaşım ve sloganla ilişkilendirilecektir. Bu da yerel ve ulusal ölçekte konunun doğru şekilde kavranmasına katkıda bulunacaktır.

Genel stratejiyi, mesajları ve yaklaşım tarzını aktaracak bir internet portalı ve iletişim ağı, Ulusal İletişim Stratejisi'nin önemli bir bileşenidir. Yerel kampanya yapacaklar için gerekli içerik ve malzemelerin yüklü olduğu bu portal, aynı zamanda başvuru ve soruların yanıtladığı bir interaktivite alanı olarak görülmelidir. Portal, aynı zamanda yerelerde veya çeşitli kurumlarda yapılan iklim değişikliği kampanyalarının derlendiği toparlandığı bir zemin olarak da işlev görecektir. Yapılan çalışmalar burada ayrıntılarıyla sergilenecek ve arşivlenecektir. Bu sergileme ve arşivleme, başka bölgelerin, yerellerin ve grupların öğrenmesi ve harekete geçmesi için son derece iyi bir deneyim platformudur. Portal üzerinde, haritalandırma yoluyla tüm çalışmaların işaretlenmesi, bölgelerin özelliklerine göre sınıflandırılması, yurttaşların ve kurumların konuyla ilgili bilgi edinmesini kolaylaştıracaktır. Yine portal üzerinden, küçük çaplı ama etkili bir yerel çalışmanın ulusal düzeyde tanıtılması ve kopyalanarak benzer alan, grup ve bölgelere uyarlanması da mümkün olacaktır.

Ulusal İletişim Stratejisinin, **akran-iletişimi (peer-to-peer)** kısmı da bu alanda devreye girecektir. Yapılan birçok araştırma, en iyi öğrenme yollarından birinin, denk bireyler ve kurumlar arasında gerçekleşen iletişim ve eğitim olduğunu göstermektedir. Karşılıklı deneyim ve bilgi aktarımı, hem bireylerin hem de kurumların daha hızlı öğrenmesini ve harekete geçmesini sağlamaktadır. Konu iklim değişikliği olduğunda bu çok daha geçerlidir çünkü iklim değişikliği ancak tüm paydaşların katılımıyla üstesinden gelinebilecek çok parçalı ve boyutlu bir sorundur.

B.1.2. İklim Değişikliği Ulusal Stratejisi Yerel Hat ve Yaklaşım Stratejisi

"Sevdiklerinizi Koruyun, İklim Değişikliğine Dur Deyin!"

İklim değişikliği ile mücadelede en önemli konulardan biri de sorunun yerelleştirilmesi ve özelleştirilmesidir. Küresel bir sorun olan iklim değişikliği, insanların kendi yaşam alanları, üretimleri, tüketimleri ile bağdaştırılmadığında soyut, uzak ve üstesinden gelinemez bir konu halini almaktadır. İnsanların sevdikleri; bağ kurdukları, bildikleri, tanıdıkları şeyleri kaybetmemek için harekete geçmesi çok daha kolaydır. Bunlar, kıyısında yaşadığı deniz, ürettiği ürün, sevdiği topraklar, ormanlar, yakınları, çocukları, anne babaları, hemşehrileri gibi çok farklı düzeyde ilgi ve sevgi alanları olabilir.

İklim değişikliği sorununun yerelleştirilmesi, soyut ve uzak bir sorunu somut ve yakın, elle tutulur, gözle görülür hale getirecektir. Bu da iklim değişikliğine karşı mücadeleyi güçlendirecektir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

B.1.2.1. Yerellere Özel Yaklaşımlar:

Bölgelerin, şehirlerin, ilçelerin, kasabaların ve hatta köylerin isimlerinin anılarak, iklim değişikliği mücadelesine katıldığını belirtmesi, yaptığı somut çalışmaları aktarması, iklim değişikliğinin mücadelesinin Türkiye'nin kılcal damarlarından, yani en alttan en üste doğru yayılmasını sağlayacaktır. Aynı şekilde bu yerelleştirme çalışmaları, konunun yarının değil, bugünün konusu olduğunun ve aciliyetinin anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

Bu noktada çalışmaların sadece resmi yer isimleri üzerinden gitmesi de gerekmez. Sözkonusu yerdeki bir derenin, gölün, kanyonun, vadinin, tarihi bir alanın isimleri üzerinden de iklim değişikliği kampanyaları ve iletişimi yapmak mümkün ve hatta yararlıdır. Bu şekilde konunun, bütün herkesin dikkatini çekmesi, yerel varlık ve doğal güzelliklerle ilişkilendirilmesi mümkün olacaktır.

B.1.2.2. Yaş ve Cinsiyete Özel Yaklaşımlar:

Bu yerelleştirme çalışmaları, iklim değişikliğine karşı, bölgeler, iller, ilçeler ve hatta köyler düzeyine kadar indirilebileceği gibi, bazı bölgelerde, **"anneler, nineler, dedeler"** gibi yaş ve cinsiyet kategorilerine göre de özerkleştirilebilir.

Özellikle **"Anneler"**, çocuklarının sağlıkları ve gelecekleri için her zaman çok daha duyarlı bir kategoridir ve tüm dünyada da anne organizasyonları iklim değişikliğine karşı mücadelede önemli roller oynamaktadır. Ancak burada asıl önemli olan, insanların kimlikleriyle iklim değişikliği arasında daha güçlü duygusal ve toplumsal bağlar kurmasını sağlamaktır. Dolayısıyla aynı kategori, doğru iletişim kanal ve yöntemleriyle **"babalar"**, **"nineler"** veya **"dedeler"** üzerinden de ilerleyebilir.

Benzer şekilde iklim değişikliğinden, erkek bireylere göre hemen her bölgede daha fazla ve olumsuz etkilendiği birçok bilimsel araştırmayla ortaya konan **kadınların**, bu mağduriyetlerini anlatmak ve iklim değişikliğine karşı harekete geçmesini sağlamak daha kolay olabilir. Özellikle toplumsal cinsiyet konusunda çalışan kadın örgütlerinin iklim değişikliği mücadelesi ile ilişkililmesi, konunun hızla kadınlar arasında yayılmasına neden olacaktır. Özellikle tüketim konularında çok daha belirleyici bir konumda olan kadınların, çevre dostu tüketim, atık ayrıştırma, çocukların eğitimi gibi birçok bağlantılı alanda daha hızlı bir dönüşümün parçası olması mümkündür.

B.1.2.3. Kurumlara Özel Yaklaşımlar:

İklim değişikliği konusunda birçok yerel kurum ve sivil toplum örgütünün küçük çaplı ama önemli çalışmaları mevcut. Bu çalışmaların çoğaltılması, yerel ve özel çözümler geliştirmek açısından son derece önemlidir. Aynı şekilde bu çalışmaların, akran-iletişimi ve eğitimi yoluyla başka bölge ve alanlara aktarılması da mümkün olacaktır. Sözelimi, bir üniversitenin karbon emisyon ölçümü deneyimi, diğer üniversitelere rahatlıkla aktarılabilir. Aynı şekilde kurumların geliştirdiği özel çözümler, başka yerlerdeki benzer kurumlara akran iletişim kanallarıyla ulaştırılabilir. Ve bu çalışmalardan da bölgesel veya ulusal yatay örgütlenmeler ortaya çıkabilir.

B.1.2.4. Ürünlere Özel Yaklaşımlar:

Yerelleştirme stratejisinin bir başka önemli unsuru da, ürünler üzerinden gerçekleştirilebilir. Türkiye toplumu giderek şehirleşse de, tarımsal üretim ve kırsal alan hala belirli bir ağırlığı ve nüfusu barındırmaktadır. Ve iklim değişikliği, bu tarımsal üretimi ve kırsal hayatı şimdiden hızlı bir şekilde etkilemeye başlamıştır. Bunlar arasında **zeytin, fındık, çay, narenciye ve tahıllar** gibi Anadolu'nun yerleşik ve belirleyici öneme sahip ürünleri de bulunuyor. Yağış takviminin değişmesi, kuraklık, ani ve şiddetli yağış gibi aşırı hava olayları dolayısıyla hem

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

rekoltesi hem de kalitesi etkilenmeye başlayan bu ve benzeri ürünler çevresinde yapılacak iklim değişikliği iletişimi çalışmalarının son derece etkili olması beklenebilir.

Bu noktada en önemli konu, ele alınan ürün hakkında olumuz etkilerin aktarılmasıyla sınırlı bir iletişim çalışmasının amaca hizmet etmemesi ve hatta tersi etkiler yaratmasıdır. Dolayısıyla sözkonusu ürün üzerine, öncesinde yapılacak ciddi bilimsel araştırmalara, projeksiyonlara ve kapsamlı çözüm önerilerine ihtiyaç vardır. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Ziraat Odaları, İhracatçı Birlikleri, köylü birlikleri ve kooperatifler gibi konunun tüm bileşenlerinin bir araya geleceği platformlar tarafından üniversite işbirlikleriyle hazırlanan ürün bazlı iklim değişikliği raporları, bu çözümler için iyi bir pratik zemin hazırlayabilir. Bilgi olmadan yapılacak her çalışma, olumsuz bir etki yaratacak, konuyla ilgili çalışmaları aksatacaktır.

B.2. Ulusal İklim Değişikliği Mücadelesinin İletişim Mesajları

Ulusal ve genel planda yürütülen iklim değişikliği iletişim stratejisinin en önemli unsurlarından biri, verilen **doğru ve tutarlı mesajlardır**. Bu mesajlar, yaklaşım ve iletişim metodlarının başarısında hayati bir öneme sahiptir. Bu noktada mesajların hem ulusal ölçekte, hem de yerelde tutarlı ve istikrarlı bir tarzda yayılması son derece kritiktir. Verilen tutarsız, istikrarsız ve güçlü bir bilgi ve duygu arkaplanına sahip olmayan mesajlar, insanlara ve kurumlara ulaşmayacak; tam tersi hedef kitlenin konudan daha da uzaklaşmasına sebep olacaktır.

B.2.1. Korku Dili Yerine Pozitif Mesajlar! “Umut Var!”

İklim değişikliği iletişiminde kullanılan mesaj içeriklerinin, bugüne kadar çok sık yapıldığı gibi, korku yayan, alarmist bir içerikle sunulmaması son derece önemlidir. Yapılan tüm araştırmalar, korku yüklü mesajların, insanları konudan uzaklaştırdığını gösteriyor. Anlaşılır şekilde insan psikolojisi, ani gelişen büyük tehditler karşısında kaçmaya eğilimlidir. İklim değişikliği tehdidi ise, yavaş yavaş gelişen ama tüm yerküreyi ve gelecek nesilleri etkileyecek büyüklükte bir sorundur. Bu durumda, insanların genel psikolojisi konuyu görmezden gelmeye çalışma, önemsememe, gündemden çıkarma yönünde olur.

Bu nedenle kampanya mesajlarının karamsar değil, insanları katılıma iten pozitif, harekete geçirici içeriklerle geliştirilmesi son derece önemlidir. En genel anlamda, “Büyük bir sorunla yüz yüzeyiz ancak birlikte harekete geçerseniz, kendimizi değiştirebilirsek, bunun altından kalkabiliriz” mesajları hem ulusal hem de yerel düzeyde iletmeye çalışmalıdır.

B.2.2. Genel ve Yerel Mesajlar Bir Arada! “Küyerel Olabilmek!”

İklim değişikliği iletişiminde önemli sorunlardan biri de, küresel bir sorunla yerel bir alanda nasıl mücadele edilebileceği üzerinedir. Tek tek bireylerin veya küçük toplulukların değişiminin bir fayda sağlamayacağı, dolayısıyla harekete geçmenin bir işe yaramayacağı yönündeki sözkonusu psikolojiyi aşmak, bu konuda yol alabilmenin son derece önemli bir aşamasıdır. Bu konuda yapılacak en temel şey, kampanyaları yerelleştirmeyi, toplulukların parçası haline getirmeyi başarmaktır.

Bir mahallede, bir taraftar grubunda, bir okulda yapılacak çalışmalar, insanları birlikte bir şey yapmanın coşkusunun yanı sıra, yalnız olmadıklarını göstermek açısından da önemlidir. Bu tür ortak çabalar sonucunda oluşan olumlu çıktılar, topluluk bileşenlerine aktarılması, göz önüne getirilmesi son derece önemlidir. Topluluk ortak çabasının eseri olarak, binlerce ton atığın ayrıştırılması ve ondan elde edilen gelirle mahallenin, okulun, kulüp binasının ağaçlandırılması benzeri yerel kampanyaları özendirmek gereklidir.

Bu tekil tekil yapılan çabaları derlemek, kaydetmek ve daha geniş kitlelerle, ulusal çapta paylaşmak, yerel çabaların ulusallaşmasını ve belki de uluslararası kampanyaların parçası haline gelmesini sağlayabilir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

İklim değişikliği mesajlarını ve kampanyalarını yerelleştirmek, kendi kültürel sosyolojik dokumuza uyarlamak bu noktada çok etkili olacaktır. İnsanlar soyut şeyleri değil, somut şeyleri severler ve gerçekten korurlar. Dolayısıyla iklim değişikliğinin sevdikleri üzerindeki tehdidi; ve bu sevdiklerini korumanın yolunun iklim değişikliğine karşı mücadeleden geçtiğini anlatan kampanyaların başarı oranı çok daha yüksek olacaktır.

B.2.3. Çıkış Yolu Olan Mesajlar! “Yapacaklarımız Var”

İklim değişikliği kampanyalarının yaygınlaşmasında ve sonuç almasında önemli sorunlardan biri de, genel olarak somut yapılabilecek öneriler ve çıkış yolları sunulmamasıdır. Bu noktada, iklim değişikliği gibi büyük tehdit karşısında bireysel olarak yapabileceği bir şey olmadığını hisseden yurttaşlar, konuyu görmezden gelir, reddeder ya da çaresizlik hissi ile başbaşa kalır.

Bu nedenle, yapılan kampanyalarda pozitif bir dil tuttururken, bir yandan da çıkış yolları, pratik olarak yapabilecekler listesi sunmak önemlidir. Bu konuda yapılabilecek bireysel çabalarla, kurumsal, bölgesel ve hatta ulusal kampanyalar arasında anlamlı ilişkiler kurulması, bireylerin konuya daha sıkı sarılmasını sağlayacaktır.

Bu noktada önemli bir sorun da, yapabilecek şeyi olmadığını hisseden bireylerin içine düştükleri, kaygı, karamsar ruh halidir. Bu ruh hali, dünyada kimi zaman eko-kaygı (eco anxiety) olarak adlandırılıyor ve özellikle genç kuşaklarda önemli bir sorun haline gelebileceğinden endişeleniliyor. Çıkış yolu olan mesajlar, yapılabilecekler ve bir topluluk halinde hareket etmek, bu tür sorunların üstesinden gelme konusunda da önemli ilerlemeler sağlayabilir. Bu konuyu milli eğitim bakanlığı müfredatına yönelik öneriler kısmında daha ayrıntılı olarak ele alıyoruz.

B.2.4. Her Dünya Görüşünden İnsana Hitap Eden Mesajlar! “Birlikte Başarabiliriz”

Türkiye’de bundan sonraki süreçte yapılacak iklim değişikliği iletişim çalışmalarının en önemli avantajlarından biri, İklim Haber-KONDA 2018 ve 2019 araştırmalarında ortaya konduğu gibi, hemen hemen bütün politik görüşlerden ve kültür dünyalarından bireylerin önemli bir farklılık olmamak üzere, iklim değişikliği varlığı konusunda hemfikir olmalarıdır. Araştırma yine benzer şekilde, iklim değişikliğinden endişelenmek konusunda da tüm dünya görüşlerine sahip bireyler arasında yakın oranlar olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla doğru mesaj ve araçlar kullanıldığında, iklim değişikliği iletişiminde, Türkiye toplumunu kutuplaştırmadan, yurttaşları ortak hedefler üzerinde bir araya getirmek mümkün görünüyor. Yapılacak her çalışmada, toplumu oluşturan tüm düşünce sistemlerinin kolayca benimseyebileceği, birleştirici mesajlar üzerinde çalışılması son derece önemlidir. Bu şekilde iklim değişikliği mücadelesi ve söylemi, ayrıştırıcı değil, birleştirici olarak, ulusal bir hareket niteliği kazanabilir.

B.3. İklim Değişikliği Ulusal İletişim Stratejisi Kampanya Araç ve Metotları

İklim Değişikliği, bugüne kadar insanlığın karşılaştığı en bütünlüklü, nedenleri ve sonuçları itibarıyla en karmaşık sorunlardan biridir. Bu karmaşıklığa karşı geliştirilecek mücadele de, son derece farklı mesaj, araç ve metotların bir araya gelmesini gerektirmektedir. Bir önceki bölümde aktarılan mesajların doğru araçlar ve metotlarla işlenmesi ve aktarılması, hedefin başarılmasında önemli rol oynayacaktır.

B.3.1. Koordinasyon için İnternet Portalı: “İklim Değişikliğine Karşı Türkiye Seferberliği!”

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

Her iletişim kampanyası, bir ana merkeze, iletişimin yönetileceği bir ana yapıya ihtiyaç duyar. Türkiye İklim Değişikliği Ulusal İletişim Stratejisi ve kampanyası için bu interaktif bir iletişim portalıdır. **"İklim Değişikliğine Karşı Türkiye Seferberliği!"** başlığı altında, çok farklı ulusal, yerel, konu ve kitle bazlı iletişim çalışmalarının koordinasyonunu yönetecek bu portal, farklı araç ve metotların birbirini destekleyecek şekilde koordinasyonunu sağlayacaktır.

Türkiye haritası üzerinden, tüm yerel ve özerk kampanyaları, haritalandıracak, arşivleyecek ve geniş kesimlerle buluşturacak bu portal, strateji ve kampanyanın ana taşıyıcı olarak kabul edilebilir. Bu sayfa üzerinden, kurumlar tarafından hazırlanan kamu spotları, sosyal medya araçları, bölgelerde yapılan yerel çalışmalar, iklim değişikliğiyle ilgili yapılan Türkiye ve dünyadan bilimsel araştırmalar, yeni yapılan araştırmaların popüler grafik ve görsellerle aktarımı gibi çok farklı düzey ve alandan bilgiler, Türkiye kamuoyu ile paylaşılacaktır.

B.3.2. Kamu Spotları

Stratejinin koordinasyonundan sorumlu T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve diğer ilgili kurumlar tarafından hazırlanan kamu spotları, hem televizyon hem de günümüzün en etkili mecrası olan internet ve sosyal medya üzerinden paylaşılacaktır. İklim değişikliği ile ilgili verilmek istenen genel bilgiler dışında, süreç içinde, öncelikli konu, alan ve gruplara yönelik özel kamu spotları da hazırlanarak değişik kanallardan hedef kitlelere aktarılmaya çalışılacaktır. Bu noktada, kamu spotlarının mesajlarının tutarlılığı ve etkililiği için ilgili bilimsel kurumlar, kurullar, uzmanlar ve sivil toplumun çeşitli kesimleriyle iletişim halinde olunması gereklidir.

B.3.3. Bölgesel Toplantı ve Kampanyalar

İklim değişikliği konusunda en etkili çalışmalardan biri de yerel toplantı ve buluşmalardır. Ancak bu yerel buluşmaların, genel iklim değişikliği mücadele söylemleri yerine, bölgeye ve/veya gruplara yönelik özel içeriklerle geliştirilmesi, ilgi ve katılımın genişlemesine destek olacaktır. Sözgelimi, iklim değişikliğinden etkilenmeye başladığı bilinen ve Türkiye'nin en önemli tarım ürünlerinden biri olan Fındık ve İklim Değişikliği buluşmasının, bitkinin ana üretim yeri olan Giresun veya Ordu'da yapılması, konuyu yerel gündeme düşürmek için son derece önemlidir. Aynı şekilde çay, narenciye, kayısı veya zeytin gibi ürünler üzerinden gidilebilir.

Bu tür yerel toplantı ve buluşmaların, uzun yıllardır zaten düzenlenmekte olan organizasyonlarla iç içe geçirilmesi, koordine edilmesi de gündeme getirilebilir. Sözgelimi, bölgesel narenciye festivalinin gündeminin içine iklim değişikliğinin ve bu konuda alınabilecek önlemlerin aktarıldığı yan organizasyonlar düzenlenebilir.

Benzer şekilde, ebeveynleri hedef alan yerel organizasyonlar, iklim değişikliği konusuna olan dikkati artırabilir. Yine şu ana kadar iklim değişikliği konusunda çok fazla gündem ve hareket olmayan Anadolu'daki KOBİ'ler için de benzer organizasyonlar sözkonusu olabilir.

B.3.4. Yerel Basın

Yerel basının, iklim değişikliğine yönelik ilgisini artırmak da son derece etkili bir bilgilendirme yöntemidir. Büyük kentlerde iklim değişikliğiyle ilgili bilgi edinmek daha kolayken, küçük yerleşimlerde ve Anadolu kentlerinde bu çok daha kısıtlı ve zordur. Yapılan araştırmalar da, Anadolu coğrafyasında iklim değişikliği konusundaki bilgi açlığını göstermektedir. Bu nedenle yerel basının konuya olan ilgisini artırmak, bu alanlarda yaşayan yurttaşların konu hakkında bilgilendirilmesi konusunda hayati önem taşımaktadır. Ulusal portal üzerinden yerel basınla ortak projeler geliştirmek, koordinasyon sağlamak, karşılıklı bilgilendirmeyi güçlendirmek mümkündür. Ancak bu konu

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

özel olarak ele alınmalı, yerel basının sadece konuyu yerele aktaran değil, iklim değişikliği kaynaklı yerel sorunları genele, ulusal alana aktaran bir nitelik kazanmasını sağlamaya çalışılmalıdır.

B.4. İklim Değişikliği Stratejisinde Öncelikli Birey-Gruplar, Hedef Kurumlar ve Yapılar; “Düğümleri Yakalamak!”

Kuşkusuz ki iklim değişikliğinin etkilemediği ve etkilemeyeceği hiçbir millet, ırk, din, bölge, yaş ve cinsiyet yok. Aynı şekilde ülke içinde de tüm bireyler, kamu kurumu, sivil toplum, özel sektör aktörleri, bu büyük riskin tehdidi altında. Dolayısıyla iklim değişikliği ile mücadele ve iklim değişikliğine uyum, hemen tüm kamu kuruluşları ile birlikte gerçekleştirilmek zorunda. İklim Değişikliği Ulusal İletişim Stratejisi de, bu mücadelenin iletişimi ve koordinasyonu ile ilgili genel hat ve yönelimleri belirlemeyi hedefliyor.

İklim değişikliğinin hayatın tüm alanlarını ciddi şekilde etkisi altına alacağını biliyor ve dolayısıyla her kamu kuruluşu, sivil toplum ve özel sektörü mücadele alanı olarak kabul ediyoruz ancak bazı alan ve kurum-kuruluşları öncelikli olarak belirlemek, daha hızlı ve etkili yol almak açısından önemlidir.

Bu noktaları, iklim eylemi için mücadelenin **düğüm noktaları** olarak kabul edebiliriz. İklim değişikliği gibi karmaşık ve küresel boyuttaki bir sorunu tek elden ve tek sesle yönetmek mümkün görünmüyor. Onun yerine, mücadelede önemli yer tutacağını gördüğümüz ve düşündüğümüz düğüm noktalarından başlayarak ilerlemek, iletişim konusunda bize hız ve alan kazandıracaktır.

Bu noktada önemli noktalardan biri de, kamu kurum ve kuruluşlarının iklim değişikliğiyle mücadele konusunda hem sivil toplum, hem de özel sektörle ortak çalışma, birlikte hareket etme, iletişim kurma çabalarını süregelen kılmasıdır. Özellikle yerel ölçekte böyle fırsatların olduğunu, son derece verimli çalışma ve ilişkiler geliştirilebileceği, iklimIN çalışmasının çıktılarında görebiliriz.

Şimdi yurttaşlar, kamu, sivil toplum ve özel sektör sacayağı üzerinden bu iletişim stratejisinin ana düğüm noktalarının ve olası yaklaşım tarzlarının üzerinden tek tek geçelim.

B.4.1. İklim Değişikliği Stratejisinde Öncelikli Birey-Gruplar

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ULUSAL İLETİŞİM STRATEJİSİ, Türkiye’de yaşayan tüm yurttaşlara ve kurumlara yönelik bir yaklaşıma sahip olmakla birlikte, her strateji aynı zamanda bir önceliklendirme çalışmasıdır. Çok daha kolay iletişim kurulacak veya iletişim kurulması, iklim değişikliği mücadelesi açısından kritik önem taşıyan kesim, grup ve kurumları saptamak, hem başlangıç noktalarının saptanması; hem de bu kesimlere yönelik özel iletişim çalışmalarının geliştirilmesi açısından gereklidir.

B.4.1.1. Çocuklar ve Gençler

İklim değişikliğinde en az sorumlu ama ne yazık ki, hayatlarını etkileme açısından en mağdur kesim olan çocuklarımızın ve gençlerimizin, iklim değişikliği mücadelesinde özel bir yeriz bulunuyor. Özel kampanyalarla, onların konuya olan ilgilerini yoğunlaştırmak çok daha kolay olabilir. Ancak bu noktada, umutsuzluğa sürüklemeyecek, kampanya dil ve mesajlarının özel bir önemi var. Bu tür bir iletişim, çocukları ve genleri umutsuzluğa sürükleyebilir ya da kendilerinden önceki kuşaklara yönelik sert tepkilere yöneltebilir. Bu nedenlerle hassasiyetle yaklaşılması gereken bir kesim olarak ele alınmalıdır. Çocuk ve gençlerin pozitif enerjilerini katabilecekleri, kampanyaların aktif bir parçası olabilecekleri, kısacası onları konunun nesnesi değil, öznesi haline getiren kampanyalar, bu alanda hızlı bir ilerlemeyi sağlayabilir. Stratejinin önemli bir aracı olarak gördüğümüz, internet portalı, gönüllü gençlerin çalışmaları ve küçük ölçekli kampanyalarının çıktılarının sergilenmesi açısından

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

çok iyi birer mecra olabilir. Yine portal kapsamında açılacak, gençlere özel mikro internet siteleri ve sosyal medya hesapları, Türkiye çapında yatay ve yerel gençlik organizasyonlarının oluşmasına katkı sağlayacaktır. Yine Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte, iklim değişikliğiyle ilgili, yarışmalar, okul gazeteleri ve yerel organizasyonlar da gençlerin konuyu daha iyi sahiplenmesine katkı sağlayacaktır.

B.4.1.2. Ebeveynler

Çocuklarının sağlığı ve geleceklerini hemen her konunun üstünde tutan ebeveynler, tüm dünyada iklim değişikliği iletişiminin önemli hedef kesimlerinden biri olarak kabul ediliyor. Özellikle sağlıkla ilişkili iklim iletişimi çalışmalarında, ebeveynleri aktif birer unsur haline getirmek mümkündür. Ebeveynlere özel olarak geliştirilen iletişim çalışmaları, okul aile birlikleri gibi yapılar üzerinden de ilerleyebilir. İletişim portalı üzerinde kurulacak özel mikro siteler aracılığıyla, ortak kaygılara sahip ebeveynlerin buluşması, ortak çabalar geliştirmesi mümkün olabilir.

B.4.1.3. Çiftçiler

Tüm kamuoyu araştırmalarında ortaya çıktığı gibi çiftçiler, iklim değişikliği konusundaki Türkiye'deki en farkındalığı yüksek kesimdir. Üretim ve yaşamları, hava koşullarına bağlı olması dolayısıyla iklimdeki değişimleri çok daha iyi izleyen çiftçiler, şu anda bile iklimdeki değişikliklerin mağduru haline gelmeye başlamıştır. Durumun farkında olan ancak bu konuda elinde yapacak çok fazla şeyi bulunmayan çiftçilere yönelik iletişim bu nedenle son derece önemlidir. Çiftçilere yönelik iletişimde, sadece iklim değişikliğini anlatmaya yönelik çalışmalar son derece yetersiz olacaktır. Zaten konunun farkında olan bu kesimin asıl ihtiyacı, doğru projeksiyonlarla, iklim değişikliğine karşı uyum stratejileri konusunda pratik ve teorik bilgilendirme ve somut desteklerdir. İklim değişikliğinin bir gıda krizine dönüşmemesi için tarım kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenlerle, çiftçilere yönelik, ayrıntılı ve özel bir iletişim çalışmasına ihtiyaç vardır. Ancak bu çalışmalar için çok kapsamlı bölge ve ürün bazlı bilimsel araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bölge bölge, ürün ürün yapılacak ve çeşitli iklim senaryolarına göre biçimlenecek bu çalışmaların ilk başından itibaren çiftçilerle birlikte geliştirilmesi önemlidir çünkü özellikle kadın çiftçiler, iklim değişikliğine karşı dirençli tarım metotları ve atalık tohumların kullanımı açısından önemli bir deneyime sahiptir. Bu çalışmaların da yine iletişim portalı üzerinde kurulacak mikro siteler ve diğer dijital araçlarla aracılığıyla çiftçilerle paylaşılması gereklidir. Bu konuda yapılacak bölgesel toplantılar da çiftçilerin süreçlere katılımı açısından önemli etkiler sağlayabilir. Bu noktada çiftçilere yönelik çalışmalarda, yerel ziraat odaları, ticaret odaları, üretici birlikleri ve kooperatiflerin de önemli bir payı vardır.

B.4.1.4. KOBİ'ler ve Anadolu Kaplanları

Türkiye'nin toplam sanayi üretimi ve dolayısıyla karbon emisyonları açısından en büyük paya sahip kesimlerden biri KOBİ'lerdir. Yurt sathına yayılmış bu küçük ve orta ölçekli işletmeler, iklim değişikliği konusunda en az çalışılmış ve belki de en az bilgilendirilmiş kesimdir. Şu ana kadar özel bir çalışma yapılmamış bu kesime yönelik iletişim çalışmalarının özellikle, karbonsuzlaşma ve emisyon azaltımı konusunda ciddi etkileri olabilir. Organize sanayi bölgeleri, sanayi siteleri gibi bu kesimlerin birlikte olduğu alan ve yapılarla birlikte geliştirilecek emisyon azaltım projeleri, toplam karbon azaltımı açısından kritik öneme sahiptir. Bu noktada, bu kesimlere iklim değişikliğinin getirdiği emisyon azaltım riskleri ve kotaları konusunda bilgilendirme son derece tekili olabilir. Birçoğu büyük kuruluşlara ve ihracata yönelik çalışan bu işletmeler, önümüzdeki dönemde gelebilecek karbon vergisi ve sınırlamaları konusunda risk altındadır. Özellikle Avrupa Birliği İklim Yasası ve Yeni Yeşil Düzen belgesi sonrası, önümüzdeki dönemde, sanayi ürünleri üzerinde bir emisyon azaltım baskısı oluşmaya başlayabilir. Bu noktada

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

KOBİ'lere, fosil yakıtları azaltmaya dayalı bir üretim biçiminin bir seçenek değil, bir zorunluluk olduğunu, iklim değişikliği kaynaklı risklerin üretimi dönüştürmekte bir fırsat olduğunu anlatan kampanya ve bilgilendirme çalışmaları zorunluluk haline gelmiştir.

B.4.2. İklim Değişikliği İletişim Eylem Planında Kamu Kurum ve Kuruluşları

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ULUSAL İLETİŞİM STRATEJİSİ kapsamında tüm kamu kurum ve kuruluşlarının bu mücadelenin etkin bir parçası olması doğal bir zorunluluktur. Hayatın her alanında yapılması zorunlu değişiklikler ve düzenlemeler için kamu kurum ve kuruluşlarının da koordineli şekilde hareket etmesinde ve planın aktif bir parçası olmasında sonsuz yarar bulunuyor.

B.4.1.1. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı: “Yarınınıza ve İkliminize sahip Çıkn!”

İklim değişikliği konusundaki bilinçlenmede ve etkili yurttaş girişimleri yaratmada, hiç kuşkusuz ki Milli Eğitim Bakanlığı'nın özel bir yeri var. Tüm dünyada, geçtiğimiz iki yıl içinde iklim grevleriyle iklim değişikliği sorununa yaygın bir ilgi göstermeye başlayan ve bu yüzden kimi zaman “iklim kuşakları” olarak da adlandırılan bu yeni neslin içinde, dünyayla birçok bakımdan entegre olan ülkemizin gençlerinin de yer alması kaçınılmaz. Şimdiden bazı ipuçları görülmeye başlayan bu eğilimin giderek büyümesi de şaşırtıcı olmaz. Hele Türkiye'nin Batı ülkelerine göre bir hayli genç bir nüfus yoğunluğuna sahip olduğunu düşündüğümüzde, konunun önemi daha da artıyor. Genç kuşakların iklim değişikliği konusunda doğru bilgilenebilmesi birçok açıdan büyük önem taşıyor. Bunlardan birincisi ve ilk akla geleni tabii ki, ülkenin geleceğine sahip olmaları. İklim değişikliği ve mücadele yolları konusunda bilinçli bir genç nüfusa sahip olmak, önümüzdeki dönemin Türkiye ekonomisi, siyaseti ve kültürü için önemli bir yatırım olarak kabul edilmeli.

Ergenlere ve çocuklara yapılan eğitimin bir başka özel yanı daha var. Yapılan araştırmalar, **çocuk ve ergenlere yapılan eğitimlerin katma değerli olduğunu** çünkü sadece çocuklarda davranış değişikliğine yol açmadığını; özellikle çevre eğitimi alan çocukların, ebeveynlerinin davranış değişiklikleri üzerinde de etkili olduğunu gösteriyor. Belirli bir yaştan sonra kalıplaşan ve kolay kolay değişmeyen davranış modellerini, çocuklara verilen eğitim aracılığıyla değiştirme, normalden iki kat bir etki yaratabiliyor.

Ancak gençlere yönelik eğitimin diğer bir önemli tarafı, gençlerin olası **ruh hali bozuklukları** ile ilgili. Gezegenin geleceğinin olmadığı; çok yakında insanlığın sonunun geleceğine dair apokaliptik bir ruh hali, tüm dünyada özellikle gençler arasında hızla yayılıyor. Bu ruh hali, umutsuz, her tür faaliyetten eline ayağı çekmiş, kendini geliştirmeyen, umutsuz bir kuşak ortaya çıkarma tehlikesi taşıyor.

Milli Eğitim bakanlığı ve diğer eğitim birimlerinde, iklim değişikliğini müfredatın bir parçası haline getirmek bu açıdan da çok önemlidir. Yeni Zelanda'da iklim değişikliğinin yakın bir zaman önce müfredata alınmasının gerekçelendirmesinde, çocuk ve ergenlerde oluşan ve kimi zaman **eko-kaygıların** (eco-anxiety) ve **kaygı bozukluklarının**, iklim değişikliğinin sorumluları olarak gördükleri önceki nesillere yönelik kızgınlıkların azaltılması da yer alıyordu.

Dolayısıyla Milli Eğitim Bakanlığı'nın iklim değişikliği konusunda müfredata yapacağı eklemelerde, sadece bilgi tabanlı değil, **psikolojik ve duygu tabanlı eğitsel içeriklerin** de yer alması son derece etkili ve işlevsel olacaktır.

İletişim Eylem Planı Stratejisi yaklaşımında ayrıntısıyla aktarıldığı üzere, **akran iletişimi ve eğitimi** de (peer-to-peer), iklim değişikliği konusunun ve mücadele coşkusunun gençler arasında yaygınlaştırılması açısından önemli bir metot olarak değerlendirilmeli. Kendi hayatlarının bugününü ve yarınını etkileyecek böylesine devasa bir

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

sorun karşısında, başka okullardan, başka bölgelerden, hatta başka uluslardan gençlerle birlikte öğrenme, deneyim paylaşma ve ortak hareket oluşturma pratikleri, kuru kuruya bilgi edinmenin çok ötesinde gerçek değişimler yaratabilmek için olanaklar sunabilir.

Bu noktada bölgesel, ulusal kampanyalar, yarışmalar, platformlar gibi ortaklaşma zeminleri geliştirmek ve gençlerin akran iletişiminin gücünü harekete geçirmek, hızlı sonuçlar alınmasını sağlayabilir.

B.4.1.2. T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı: “Sağlıklı Bir İklim, Sağlıklı Bir Gençlik ve Gelecek”

Gençlik ve iklim konusunda T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ile koordineli çalışma, etkinlik ve iletişim hazırlaması gereken en önemli kamu kurumlarından biri de, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı’dır. Doğrudan gençlere yönelik çalışması açısından, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’nın bu konudaki çalışmalarının doğal ortağı kabul edilebilecek Gençlik ve Spor Bakanlığı, iklim değişikliği konusunun popülerleşmesinde, sporun ve sporcuların gücünü de kullanma avantajına sahiptir. Popüler sporcuların kullanıldığı çalışmalarla konuya ilgiyi artırma olanağının yanı sıra, özellikle yurt sathına yayılmış amatör kulüpler ve sporcu organizasyonlarıyla, konunun yerelleşmesi, mesajların iletimi açısından da fırsatlar yaratabilir.

Yine futbol, basketbol ve voleybol gibi popüler sporların takipçilerinin ve kulüp taraftarlarının da konuya olan ilgisini ve hatta harekete geçmelerini sağlamak mümkün olabilir. Bunlardan bazıları halihazırda denetlenmektedir. 17 Şubat 2020’de Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Türkiye Basketbol Federasyonu (TBF) arasında imzalanan protokol, Küresel Kalkınma Amaçları ve özellikle de 13. Amaç olan “İklim Eylemi” için gençlerin enerjilerini seferber etmeyi ve basketbol severlere ilham vermeyi amaçlamasıyla, bu çalışma tarzı için çok iyi bir örnek oluşturuyor.

İklim iletişimi için, popüler salon sporları haricinde, özellikle outdoor sporlarının doğa ile iç içeliğinden de yararlanmak son derece mümkün. Spor, gençlik ve iklim sorununu bir araya getirecek ortak proje ve kampanyaların önemli etkileri kısa vadede görülebilir.

B.4.1.3. T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı: “Kadınların ve Çalışanların Gücüyle İklim Mücadelesi”

İklim değişikliğinin etkilenme ve iklim değişikliğine neden olma ölçeğinde, erkeklere göre daha mağdur durumda olan kadınlar, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de iklim eylemi konusunda son derece etkili çalışmalar yapıyorlar. Türkiye’de kadın hakları bağlamında çalışan birçok sivil toplum kuruluşunun yanı sıra, T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesindeki **Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün** de çalışmaları bulunuyor. Bu çalışmaların iklim değişikliği konusunda çok daha duyarlı ve etkili olan kadınların toplumsal cinsiyet mücadelelerinin bir parçası haline getirilmesi mümkün.

Doğurganlık özelliğiyle doğaya ve tüm canlılara karşı daha şefkatli ve olumlu yaklaşımlara sahip olduğu araştırmalarla ortaya konan kadınların, Türkiye’de iklim değişikliğinin iletişimi ve yaygınlaştırılması noktasında önemli katkıları olabilir. Diğer bakanlık ve kadın örgütleri koordinasyonunda gerçekleştirilecek, pozitif mesajlar veren bir iklim değişikliği kampanyaları, konunun daha geniş alanlarda konuşulmasını sağlayabilir.

Çevre konularında kadınların daha duyarlı olmaları ve daha hızlı harekete geçmelerinin bir başka temel nedeni de anne duyarlılıklarıdır. Hem bugünün çocuklarının hem de gelecek nesillerin sağlık ve yaşam koşullarını doğrudan tehdit eden iklim değişikliği konusunda, **anne ve büyük anne hareketlerinin** tüm dünyada son derece etkili olduğunu biliyoruz. Bu konuda Türkiye’de sağlık risklerini öne alan bir iklim değişikliği kampanyasının ana hedef kitlelerinden birinin genelde kadınlar ve özel olarak da “anneler” olması, etki ve yaygınlığı artıracaktır.

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın ana faaliyetlerinden biri olan çalışanlar ve çalışma hayatı da, iklim değişikliğinin temelden etkileyeceği alanlardan biri olarak kabul edilmeli. Özellikle iklim değişikliğine karşı

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

mücadele, enerji üretim kaynakları ve tesislerinde son derece hızlı bir değişim gerektiriyor; bu da işgücü alanında önemli değişiklikler anlamına geliyor. Fosil yakıtlara dayalı bir ekonomiden karbonsuz bir üretim sistemine geçiş sürecinde çalışanların mağduriyetini engellemek için dünya sendikaları tarafından ortaya atılan “Adil Geçiş” (Just Transition) tartışması bu noktada son derece önemlidir. Türkiye’de fosil yakıt üretimi ve fosil yakıtlara dayalı enerji üretim tesislerinde çalışan işçilerin, yenilenebilir enerji, tarım ve diğer sektörlerde istihdamını mümkün kılacak eğitim ve iletişim süreçlerine ihtiyaç var. Bu iletişim ve eğitim süreci, işçilerin ve genel olarak toplumun, iklim değişikliği ile mücadelede önemli bir yer tutan karbonsuzlaşma çalışmalarından mağdur olmamaları ve dolayısıyla süreçlere direnç göstermemeleri ve hatta gönüllü olmaları açısından önemli olanaklar sağlayacaktır.

B.4.1.4. T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı: “Düşük Emisyonlu Enerjiye Doğru!”

İklim Değişikliği ile mücadele konusunda en önemli kamu kuruluşlarından biri tartışmasız T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’dır çünkü sorunun ardında insan etkinlikleri kaynaklı fosil yakıtlar olduğunu ve bu fosil yakıtların çok önemli bir bölümünün ise enerji üretimi kaynaklı olduğunu artık kesin bir şekilde biliyoruz. Dolayısıyla iklim değişikliğiyle mücadelede fosil yakıt kaynaklı enerji emisyonlarının azaltılması kritik bir öneme sahip. Türkiye Cumhuriyeti, enerji üretiminde önemli bir fosil yakıt ve dolayısıyla seragazı payına sahip olmasına karşın, enerji dönüşümü için de önemli doğal ve konjonktürel fırsatlara sahip.

Fosil yakıtlar açısından oldukça fakir olan ülkemizin, yenilenebilir enerji potansiyeli ise dünya ve Avrupa ortalamasının bir hayli üstünde. Rüzgar ve jeotermal enerji üretiminde son 10 yolda önemli bir mesafe kat eden Türkiye’nin, benzeri bir atılımı güneş alanında gerçekleştirebilirse, emisyonlarını hızlı bir şekilde düşürebileceğini gösteren çok sayıda araştırma mevcut. **Shura Enerji Dönüşümü Araştırma Merkezi’nin** yaptığı son çalışma, artan enerji ihtiyacının tümünün yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanabilmesi için hem iletim hem üretim altyapısının son derece müsait olduğunu ortaya koyuyor.

Bu bilgiler ışığında emisyonların azaltılması için, yenilenebilir enerji alanının geliştirilmesine yönelik çalışmalara ihtiyaç bulunuyor. Özellikle çeşitli dernek ve platformlarla temsil edilen **güneş enerjisi** alanına yönelik kamu kurumları kaynaklı bu tür yaklaşım ve çalışmalar, olası tıkanma alan ve noktalarının açılmasına katkı sunacaktır. Ortak kampanyalar kamu kuruluşlarının, eğitim kurumlarının, özel sektörün, sivil kuruluşların ve tabii en genel olarak yurttaşların güneş enerjisi yatırımlarının görünürlüğüne ve finansal boyutuna katkı sunabilir.

T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı özelinde emisyonların azaltılmasına yönelik önemli adımlardan biri de **enerji verimliliği**dir. 2023 yılı ulusal strateji belgesinde, enerji verimliliği çalışmaları ile Türkiye’nin enerji yoğunluğunun (milli gelir başına tüketilen enerji) 2023 yılına kadar, 2011 yılına göre en az %20 azaltılması hedeflenmişti. Bu noktada, enerji verimliliği, iklim değişikliği mücadelesiyle son derece etkili bir şekilde ilişkilendirilebilecek bir alandır. Yurttaşlar, enerji üretiminin kaynak modelini değiştiremez ama tasarruf ve verimlilikle, emisyonların düşmesini sağlayabilir. Dolayısıyla bu alandaki kolektif eylem ve kampanyalar, yurttaşları iklim değişikliği konusunda harekete geçirme, bir bütünün parçası olma, ülkenin doğasını, çocuklarının geleceğini koruma gibi birçok pozitif duyguyu uyandırabilir; tasarrufla kişisel bütçesine katkı yaparken, ülke ekonomisine de katkı verme gibi birçok olumlu tutum ve davranışı bir araya getirebilir. Bu anlamda, iklim değişikliğiyle ilişkilendirilmiş enerji verimliliği kampanyalarının, Türkiye çapında planlanmasında önemli faydalar bulunmaktadır.

B.4.1.5. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı: “İklim Değişikliği ile Topyekûn Mücadele”

İklim değişikliği ulusal eylem iletişim planının koordinasyondan sorumlu T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, bu noktada son derece kritik bir noktada bulunuyor. İletişim planının ayrıntılarının oluşturulmasında, kurum ve kuruluşların kampanyalarının şekillendirilmesinde, bölgesel platform ve birlikteliklerin oluşturulmasında,

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

kampanyaların eşgüdümünde emek harcayacak olan T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kendi bünyesindeki faaliyetler açısından da önemli birçok gündemi bulunuyor.

Bunların yanı sıra, özellikle **"Sıfır Atık Kampanyası"** çerçevesinde de önemli yol alma olanağı da var. Hemen her kurum ve bölgede yaygın bir şekilde benimsenen "sıfır atık" kampanya ve sloganının popülerliğinden, iklim değişikliği konusunda yararlanmak mümkün olabilir. Atıkların ayrıştırılmasıyla iklim değişikliğinin bağlantısını kuran kampanyaların konuya olan ilgiyi artırabileceğini düşünebiliriz. Bu konunun iklim eylemi açısından bir başka önemli yanı da, insanların herhangi bir artı mücadele getirmeden, evlerinde, ofislerinde kendi başlarına, iklim için bir şey yapmasını mümkün kılmasıdır. Enerji verimliliğine benzer bir şekilde, atıkların yerinde ayrıştırılması, büyük yatırımlar gerektirmeden, sadece davranış değişikliğiyle başarılabilen önemli iletişim kampanyası olanaklarından biridir. Bu kampanya üzerinden iklim değişikliği konusunda daha yaygın bilgilendirme ve başka gündelik davranış değişikliklerine atlamak olasıdır. Görüldüğü üzere oldukça doğurgan bir konu olan sıfır atık ve geri dönüşüm konusunun, döngüsel ekonomi bağlamına oturtulması da son derece mümkündür.

B.4.1.6. T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı: "İklim Değişikliğine Karşı Döngüsel Ekonomi"

İklim değişikliği bağlamında sanayinin karbonsuzlaştırılması son derece önemli ancak sanayi alanında harekete geçilmesi gereken bir başka önemli nokta da, döngüsel ekonomidir. Bir AB yönelimi olarak hızla ilerleyen bu süreci, iklim değişikliği ile ilişkilendirmek gerekli ve İklim Değişikliği İletişimi Ulusal Stratejisinin önemli görevlerinden biri de bu olmalı. Bunun için iyi başlangıç noktalarından biri de, konuyu sıfır atık ile bağlamaktır çünkü sıfır atığı mümkün kılacak şey **döngüsel ekonomi ve endüstriyel simbiyozdur**. Bu konuda Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürlüğü gibi deneyimli kurumların çalışmalarından da faydalanılabilir.

Buralardan çıkan çalışma, fikir ve projelerin ülkenin başka yerlerinde duyurulması, yaygınlaştırılması ve bunun iklim değişikliğiyle mücadeleye eklemlendirilmesi mümkündür ve bu doğrudan bir mitigasyon (emisyon azaltım) çalışması olarak kabul edilmelidir. Bu konunun özellikle, Anadolu'nun dört bir yanında faaliyet gösteren ve karbon emisyonları açısından bir hayli büyük bir paya sahip KOBİ'lere aktarılması, iklim değişikliği emisyon azaltım mücadelesinde önemli bir etki yaratabilir.

B.4.1.7. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı: "Su ve Ormanlar, İklimin Koruyucusudur"

İklim değişikliği mücadelesinin hiç kuşkusuz ki en önemli parçalarından biri de, karbon yutak alanlarının korunması ve geliştirilmesidir. En önemli karbon yutak alanlarından biri de ormanlardır. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın ve diğer kurum ve yurttaşların yaptığı ağaçlandırma ve ormanlaştırma çalışmalarının, iklim değişikliğiyle mücadele konusuyla ilişkilendirilmesi, konuya olan ilgiyi daha da büyütecektir. Yeni orman alanlarının yaratılmasının yanı sıra, mevcut orman alanlarının korunması, rehabilitasyonu ve karbon tutma kapasitelerini artırmak da iklim mücadelesinde önemli bir çalışma olarak kabul edilmelidir.

Yakın zamanda, dünya çapında iklim değişikliğinin en önemli etkilerinden birinin ormanlar üzerinde gerçekleştiğini görüyoruz. Yağmur ormanları başta olmak üzere dünyanın orman varlıkları iklim değişikliğinden olumsuz şekilde etkileniyor ve bu etki kendini en çok orman yangınları şeklinde gösteriyor. Geçtiğimiz yıllarda ülkemizde de normal düzeylerin üstüne çıkan orman yangınlarının, değişen iklim koşullarıyla ilişkisi bulunduğunu bilim insanları genel olarak kabul ediyor. Bu noktada değişen iklim koşullarına uygun bir orman yangınları koruma stratejisine ihtiyaç var. İletişim alanında ise, yurttaşların bu konuda daha fazla bilgilendirilmesi, yangınların önlenmesi ve orman varlığının korunması açısından önemlidir.

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Su Yönetimi Genel Müdürlüğü de, iklim değişikliği konusunda kritik bir öneme sahip. İklim değişikliği, su kaynaklarını derinden etkiliyor ve bu anlamda değişen iklim

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

koşullarına uygun bir su yönetimi son derece önemli. Yurttaşların su kaynakları, su kullanımı ve iklim değişikliği ilişkisi üzerine daha fazla bilgilendirilmesine ihtiyaç bulunuyor.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

Kaynakça

- Algı Araştırma Raporu, İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi AB Projesi/İklimin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, AB, Ankara, 2018
- Eğitim İhtiyaç Analizi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi/İklimin, Hazırlayan: Nuran Talu, Ankara, Mart 2018.
- İklim Adaleti Mücadelesi için 10 Durak, Yazarlar: Dr. Ethemcan Turhan, Arif Cem Gündoğan, Cem İskender Aydın ve Mustafa Özgür Berke, Ekoloji Kolektifi, Temmuz 2017 (http://iklimadaleti.org/?p=aktivistin-zulasi&n=10_durak).
- İklim Ağı. <http://iklimagi.org/>
- İklim Haber. <https://www.iklimhaber.org/>
- İklimBU. <http://climatechange.boun.edu.tr/>
- İklimİN. Algı Araştırma Raporu: İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi. Ankara: 2018.
- İklim İstanbul. <https://www.iklim.istanbul/>
- İklimce Sohbetler. <https://iklimce.undp.org.tr/>
- İklim Değişikliğinin Farkında Mıyız? (İklim Değişikliği Farkındalık Düzeyi Araştırması). Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2012.
- Karapınar, Barış; Özertan, Gökhan & Gürdal, Mehmet Yiğit. "Çiftçiler İklim Değişikliğine Nasıl Uyum Sağlıyor?" <https://sivilalan.com/2018/02/09/ciftcil-er-iklim-degisikligine-nasil-uyum-sagliyor/>, 09.02.2018.
- "Küresel İklim Değişikliği ile Başa Çıkılması, Amerika Birleşik Devletleri'nde Uyum Sağlamanın Rolü", Pew Küresel İklim Değişikliği Merkezi için William E. Easterling III tarafından hazırlanmıştır. Pennsylvania Eyalet Üniversitesi: Brian H. Hurd, New Mexico Eyalet Üniversitesi: Joel B. Smith, Stratus Consulting Inc, Haziran 2004.
- Principles for Effective Communication and Public Engagement on Climate Change A Handbook for IPCC Authors, Oxford: Climate Outreach, January 2018.
- Stern, Nicholas. The Economics of Climate Change, The Stern Review, 2007, Cambridge.
- Onbirinci Kalkınma Planı (2019-2023)
- Öztürk Mehmet ve Öztürk, Arzu. BMİDÇS'den Paris Anlaşması'na: Birleşmiş Milletler'in İklim Değişikliğiyle Mücadele Çabaları. Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. Yıl 2019, Cilt-Sayı 12 (4), ss.527-541.
- Ricchiardi, Sherry. Covering climate change's effects on our mental health, Specialized Topics, International Journalists' Network, 18.12.2019. <https://ijnet.org/en/story/covering-climate-changes-effects-our-mental-health>
- Richard, Ellis. Climate change is hurting farmers- even seeds are under threat. The Conversation. 18.12.2019
- <https://theconversation.com/climate-change-is-hurting-farmers-even-seeds-are-under-threat-128722>
- Mazlum Cerit, Semra. Küresel İklim Politikası, İKLİMİN Eğitim Modülleri Serisi, No:1, Ankara, 2019.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

- Şahin, Ümit ve Üzelgün, Mehmet Ali. İklim Değişikliği ve Medya. İstanbul: İstanbul Politikalar Merkezi-Sabancı Üniversitesi-Stiftung Mercator Girişimi, 2016. Talu, Nuran. Türkiye’de İklim Değişikliği Siyaseti. Phoenix Yayınevi, Kasım 2015, Ankara.
- Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı ve Enerji Tercihleri Araştırması, İklim Haber KONDA Araştırma ve Danışmanlık, İstanbul, 2018.
- Türkiye’de İklim Değişikliği Algısı, İklim Haber ve KONDA Araştırma ve Danışmanlık, İstanbul, 2019.
- Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Türkiye’nin İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı. Ankara: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2012.
- Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Türkiye’nin Yedinci Ulusal Bildirimi. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2018.
- Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi 2010-2023.
- Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı Stratejisi 2011-2020.
- United Nations. United Nations Framework Convention on Climate Change. 1992.
- Birleşmiş Milletler Paris Anlaşması, Kasım 2016.
- [http://yok.gov.tr/web/100-2000/hangi- alanlarda\)350Türkiye](http://yok.gov.tr/web/100-2000/hangi- alanlarda)350Türkiye).
<https://350turkiye.org/>

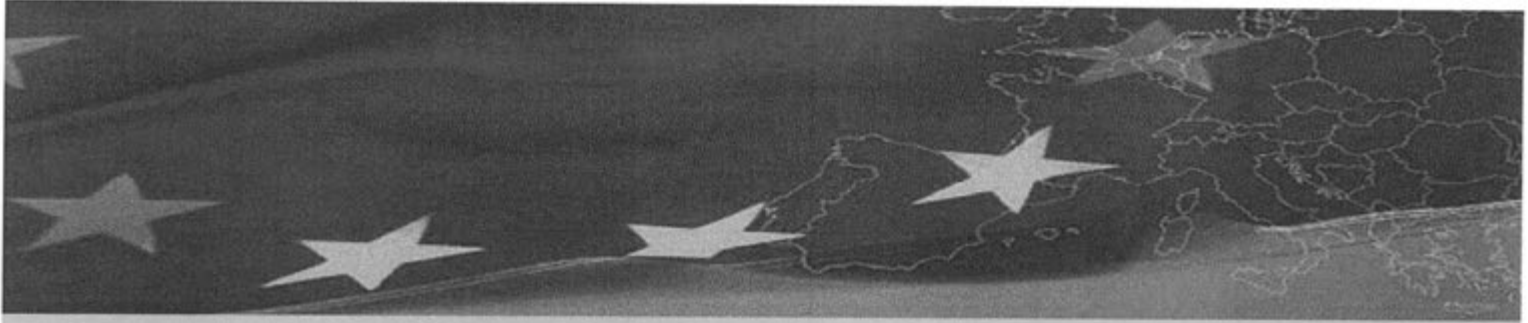
Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

İklim Değişikliği Alanında Ortak Çabaların Desteklenmesi Projesi

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
BMİDÇS	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
CO ₂	Karbondioksit
DSİ	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
eşd.	Eşdeğer
GEF	Küresel Çevre Fonu
GSHY	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GW	Gross Weight
ha	Hektar
ICAO	Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü
IMO	Uluslararası Denizcilik Örgütü
IPCC	Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli
İDES	Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi
İDKK	İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu
Kados	Kadıköy Bilim Kültür Ve Sanat Dostları Derneği
Kha	Kamusal Hizmet Alanı
km ²	Kilometre kare
m ³	Metreküp
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MGM	Meteoroloji Genel Müdürlüğü
Mtep	Milyon Ton Petrol Eş Değeri
PTSD	Travma Sonrası Stres Bozukluğu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TEMA	Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
TRT	Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü
TWh	Tera Watt saat
UNDP	United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
BMİDÇS	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
UN	Birleşmiş Milletler Gönüllüleri
Volunteers	
WWF	Doğal Hayatı Koruma Vakfı
YEKA	Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanlarına İlişkin Yönetmelik
YEKDEM	Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destek Mekanizması

"Bu yayın Avrupa Birliğinin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla WEglobal Danışmanlık A.ř.'nin liderliğindeki konsorsiyumun sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir"